

Lög

um breytingu á lögum um meðferð einkamála og lögum um meðferð sakamála (millidómstig).

I. KAFLI

Breyting á lögum um meðferð einkamála, nr. 91/1991, með síðari breytingum.

1. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 2. gr. laganna:

- Á eftir orðunum „í hverju máli“ í 1. mgr. kemur: í héraði.
2. mgr. orðast svo:

2. Ef deilt er um staðreyndir sem eru bornar fram sem málsástæður og dómari telur þurfa sérkunnáttu í dómi til að leysa úr getur hann kvatt til einn meðdómsmann sem hefur slíka kunnáttu og ákveður dómstjóri þá hvaða héraðsdómari skipi dóm í málinu með dómsformanni og hinum sérfróða meðdómsmanni. Þó er dómara heimilt að kveðja til tvo meðdómsmenn ef hann telur þurfa sérkunnáttu í dómi á fleiri en einu sviði.

2. gr.

Á eftir 2. gr. laganna kemur ný grein, 2. gr. a, svohljóðandi:

Ef sérfróður meðdómsmaður hefur tekið þátt í meðferð máls fyrir héraðsdómi sem fengið hefur efnislega úrlausn þar og enn er deilt um staðreyndir sem eru bornar fram sem málsástæður fyrir Landsrétti, og forseti telur þurfa sérkunnáttu í dómi til að leysa úr, getur forseti að eigin frumkvæði eða samkvæmt ábendingu dómsformanns í málinu kvatt til einn meðdómsmann sem hefur slíka sérkunnáttu og skipar hann þá dóm í máli með tveimur dómurum við Landsrétt. Hafi málinu þegar verið úthlutað til þriggja dómara Landsréttar ákveður forseti hver þeirra víki. Telji forseti þörf á sérkunnáttu á fleiri en einu sviði við úrlausn máls og ekki er völ á meðdómsmanni með sérþekkingu á báðum eða öllum sviðum getur hann kallað til tvo sérfróða meðdómsmenn til að taka þátt í meðferð þess með þremur dómurum við Landsrétt. Jafnframt getur hann ákveðið, ef mál er umfangsmikið eða sakarefni mjög mikilvægt frá almennu sjónarmiði, að þrjú dómara við Landsrétt skipi dóm með tveimur sérfróðum meðdómsmönnum.

3. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 3. gr. laganna:

- Á eftir orðunum „hæstaréttardómara, starfsmenn Hæstaréttar“ í 2. málsl. 2. mgr. kemur: landsréttardómara, starfsmenn Landsréttar.

- b. 3. mgr. orðast svo:
3. Um val á sérfróðum meðdómsmönnum að öðru leyti fer eftir lögum um dómstóla.

4. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 4. gr. laganna:

- a. Síðari málsliður 2. mgr. fellur brott.
b. Við 4. mgr. bætist: eftir reglum sem dómstólasýslan setur.

5. gr.

Fyrirsögn I. kafla laganna verður: **Gildissvið laganna og dómendur í héraði og fyrir Landsrétti.**

6. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 11. gr. laganna:

- a. Á undan orðunum „hvern héraðsdómstól“ í 1. mgr. kemur: Landsrétt og.
b. 3. mgr. orðast svo:
3. Það sem kemur fram við munnlega sönnunarfærslu skal tekið upp í hljóði og mynd, sbr. þó 3. og 4. mgr. 51. gr. Dómari getur einnig í undantekningartilfellum ákveðið að taka upp eða skrá útdrátt sinn af framburði, en hlutaðeiganda skal þá gefinn kostur á að koma að athugasemdum um það sem er haft eftir honum og um framkvæmd skýrslutökunnar.

7. gr.

Á undan orðunum „hvern héraðsdómstól“ í 1. og 2. mgr. 12. gr. laganna kemur: Landsrétt og.

8. gr.

4. mgr. 13. gr. laganna orðast svo:

4. Dómabækur, þingbækur, framlögð skjöl og hljóð- og myndupptökur skal varðveita í skjalasafni hlutaðeigandi dómstóls þar til þau verða afhent Þjóðskjalasafni.

9. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 14. gr. laganna:

- a. Í stað orðanna „Dómara er“ í 1. mgr. kemur: Meðan mál er rekið fyrir Landsrétti eða héraðsdómi er dómara eða eftir atvikum dómsformanni.
b. Á eftir orðinu „dómabókum“ í 2. mgr. kemur: eða eftirrit málsskjala.
c. Á undan orðunum „í héraði“ í 3. mgr. kemur: fyrir Landsrétti eða.
d. Í stað orðanna „eftirgerð af hljóðupptöku eða myndbandsupptöku“ í 3. mgr. kemur: hljóð- og myndupptöku; og á eftir orðunum „að hlýða“ í sömu málsgrein kemur: og horfa.
e. Í stað „1. og 2. mgr.“ í 4. mgr. kemur: 1. mgr.
f. Á eftir orðunum „að hlýða“ í 5. mgr. kemur: eða horfa.

10. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 15. gr. laganna:

- a. 1. mgr. fellur brott.

- b. 1. málsli. 2. mgr. orðast svo: Dómstólasýslan setur nánari reglur um eftirfarandi atriði fyrir Landsrétt og héraðsdómstóla.
- c. Í stað orðanna „hljóðritunar og myndupptöku“ í c-lið 2. mgr. kemur: hljóð- og myndupptöku.
- d. Í stað orðanna „hljóðritana og myndupptaka“ í e-lið 2. mgr. kemur: og hljóð- og myndupptaka.
- e. F-liður 2. mgr. orðast svo: aðgang almennings að endurritum af dómum og úr þingbók, svo og að framlögðum skjölum, þ.m.t. um brottám upplýsinga úr þeim, eftir að máli hefur verið endanlega lokið.

11. gr.

Í stað orðsins „þrjár“ í 5. mgr. 124. gr. laganna kemur: tvær; og í stað orðsins „Hæstarétti“ í sömu málsgrein kemur: æðri dómi.

12. gr.

Í stað orðanna „Hæstaréttar“, „Hæstarétti“ og „Hæstiréttur“ í 1. málsli. 1. mgr. 143. gr., 3. mgr. 145. gr., 1. mgr., þrívégis í 3. mgr., 4. mgr. og 6. mgr. 147. gr., fjórum sinnum í 148. gr., 1. mgr., tvívégis í 2. mgr. og 3. mgr. 149. gr., 1.–3. mgr. 150. gr., 1. og 4. mgr. 151. gr., tvívégis í 3. mgr. og 4. mgr. 152. gr., 2., 3. og 4. mgr. 153. gr., 1.–4. mgr. 154. gr., tvívégis í 2. mgr. og í 4. mgr. 155. gr., a-, c- og d-lið 2. mgr., tvívégis í 3. mgr. og í 4. mgr. 156. gr., 1. mgr. 157. gr., tvívégis í 3. mgr. og í 5. mgr. 158. gr., c- og d-lið 1. mgr. 159. gr., tvívégis í 3. mgr. og í 4. og 5. mgr. 161. gr., 5. mgr. 162. gr., tvívégis í 1. mgr. og í 2. mgr. 163. gr., 4. mgr. 164. gr. og 1. mgr. 165. gr. laganna kemur, í viðeigandi beygingarfalli: Landsréttur.

13. gr.

Í stað orðanna „málgögnum til Hæstaréttar“ í 2. mgr. 147. gr. laganna kemur: þegar hann sendir kærana til Landsréttar.

14. gr.

Á eftir 2. málsli. 148. gr. laganna kemur nýr málsliður, svohljóðandi: Hann skal samtímis afhenda þeim sem kærði eitt eintak greinargerðar og málgagna sem henni fylgja.

15. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 150. gr. laganna:

- a. Í stað orðsins „dóm“ í 1. mgr. kemur: úrskurð; og í stað orðsins „Dómur“ í sömu málsgrein kemur: Úrskurður.
- b. Í stað orðsins „dómi“ í 3. mgr. kemur: úrskurði; og í stað orðsins „dóms“ í sömu málsgrein kemur: úrskurðar.

16. gr.

Fyrirsögn XXIV. kafla laganna verður: **Kæra til Landsréttar.**

17. gr.

1. mgr. 152. gr. laganna orðast svo:

1. Nú varðar mál fjárkröfu og er það þá skilyrði áfrýjunar að fjárhæð nemi 1.000.000 krónum. Þessari fjárhæð skal breyta um hver áramót miðað við breytingu á vísitölu neysluverðs frá 1. janúar 2018, en ráðherra auglýsir í Lögbirtingablaði nýja fjárhæð ekki síðar en 10. desember ár hvert.

18. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 153. gr. laganna:

- a. Í stað orðanna „Hæstaréttar innan þriggja mánaða“ í 1. mgr. kemur: æðri dóms innan fjögurra vikna.
- b. Í stað orðanna „næstu þrjú mánuði“ í 2. mgr. kemur: næstu fjórar vikur.

19. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 155. gr. laganna:

- a. Á eftir orðinu „dómi“ í 1. másl. 1. mgr. kemur: héraðsdóms; og í stað orðsins „Hæstaréttar“ í sama málslið kemur: Landsréttar.
- b. Á eftir d-lið 1. mgr. kemur nýr stafliður, e-liður, svohljóðandi: þá sem áfrýjandi hyggst leiða fyrir dóm til skýrslugjafar um atvik máls og í hvaða skyni það skuli gert.
- c. E-liður 1. mgr. orðast svo: hvenær stefndi verði í síðasta lagi að tilkynna Landsrétti að hann hafi í hyggju að halda uppi vörnum í málinu, en skrifstofa Landsréttar ákveður dagsetningu í þessu skyni við útgáfu stefnu; slík dagsetning skal þó ekki ákveðin að sinni ef áfrýjandi óskar eftir leyfi Hæstaréttar til að áfrýja máli beint til Hæstaréttar, sbr. 175. gr.
- d. Í stað orðanna „skv. e-lið“ í f-lið 1. mgr. kemur: skv. f-lið.
- e. Við 1. mgr. bætist nýr stafliður, h-liður, svohljóðandi: að áfrýjandi óski eftir leyfi Hæstaréttar til að áfrýja máli beint til Hæstaréttar.
- f. Í stað orðsins „hann“ í 2. másl. 3. mgr. kemur: Landsréttur; og í stað orðsins „Hæstaréttar“ í 4. másl. 3. mgr. kemur: Landsréttar.
- g. Í stað orðanna „skv. e-lið“ í 5. mgr. kemur: skv. f-lið.

20. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 156. gr. laganna:

- a. 1. mgr. orðast svo:
 1. Eftir birtingu áfrýjunarstefnu en áður en fresti stefnda skv. f-lið 1. mgr. 155. gr. lýkur skal áfrýjandi afhenda Landsrétti stefnuna ásamt sönnun fyrir birtingu hennar, svo og greinargerð af sinni hálfu. Einnig skal hann þá skila málgögnum í þeim fjölda eintaka sem Landsréttur ákveður en til þeirra teljast endurrit, þar á meðal af munnlegum framburði fyrir héraðsdómi, svo og þau málskjöl og hljóð- og myndupptökur sem áfrýjandi hyggst byggja mál sitt á fyrir Landsrétti og liggja þegar fyrir. Mál er þá þingfest fyrir Landsrétti. Áfrýjandi skal eigi síðar en við þingfestingu afhenda stefnda eintak málgagna sem lögð eru fram fyrir Landsrétti.
- b. Í stað orðsins „Hæstarétti“ í b-lið 2. mgr. kemur: Landsrétti; og við 2. másl. bætist: sem og hljóð- og myndupptaka af munnlegum framburði fyrir héraðsdómi.
- c. Við d-lið 2. mgr. bætist: svo sem matsgerðar sem hann hyggst afla fyrir Landsrétti.
- d. Við 2. mgr. bætist nýr stafliður, svohljóðandi: Hverjir áfrýjandi telur nauðsynlegt að gefi aðila- og vitnaskýrslur eða viðbótarskýrslur fyrir Landsrétti ásamt rökstuðningi þar að lútandi, þar á meðal fyrir því hvers vegna ekki sé nægilegt að byggja á upptökum, sbr. 3. mgr. 11. gr., hafi aðili eða vitni gefið skýrslu fyrir héraðsdómi. Jafnframt skal koma fram hvaða upptökur eða hluta af upptökum af aðila- og vitnaskýrslum fyrir héraðsdómi áfrýjandi telur nauðsynlegt að spila við aðalmeðferð málsins vegna endurmats á sönnunargildi þeirra.

21. gr.

1. mgr. 158. gr. laganna orðast svo:

1. Nú hyggst stefndi skila greinargerð í máli og skal þá bréfleg tilkynning hans um það berast Landsrétti innan frests sem honum var settur í þessu skyni í áfrýjunarstefnu. Þegar mál er þingfest ákveður skrifstofa Landsréttar stefnda frest í fjórar til sex vikur til að skila greinargerð. Áfrýjanda skal tilkynnt um þann frest sem stefnda er veittur. Skal stefndi senda áfrýjanda eintak af greinargerð og öðrum málgögnum sem hann leggur fram.

22. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 159. gr. laganna:

- a. Við 1. mgr. bætist nýr stafliður, svohljóðandi: hverjir stefndi telur nauðsynlegt að gefi aðila- og vitnaskýrslur eða viðbótarskýrslur fyrir Landsrétti ásamt rökstuðningi þar að lútandi, þar á meðal fyrir því hvers vegna ekki sé nægilegt að byggja á upptökum, sbr. 3. mgr. 11. gr., hafi aðili eða vitni gefið skýrslu fyrir héraðsdómi; jafnframt skal koma fram hvaða upptökur eða hluta af upptökum af aðila- og vitnaskýrslum fyrir héraðsdómi stefndi telji nauðsynlegt að spila við aðalmeðferð málsins vegna endurmats á sönnunargildi þeirra.
- b. 2. mgr. orðast svo:
 2. Með greinargerð skal stefndi afhenda málgögn í þeim fjölda eintaka sem Landsréttur ákveður, en til þeirra teljast þau málsskjöl og hljóð- og myndupptökur af munnlegum framburði fyrir héraðsdómi sem hann hyggst byggja mál sitt á fyrir Landsrétti og liggja þegar fyrir, enda hafi áfrýjandi ekki þegar afhent þessi gögn.

23. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 160. gr. laganna:

- a. 1. mgr. orðast svo:
 1. Áfrýjanda skal tilkynnt þegar Landsrétti hefur borist greinargerð og málgögn stefnda. Hafi aðilar ekki þegar lýst gagnaöflun lokið skal þeim um leið veittur sameiginlegur frestur til frekari gagnaöflunar. Sá frestur skal að jafnaði ekki vera lengri en einn mánuður. Hvor aðili um sig skal afhenda í einu lagi ný gögn sín í frumriti og ljósrít eða eftirrit þeirra í sama búningi og segir í 156. gr. og 159. gr. Aðilar skulu jafnframt senda gagnaðila eftirrit gagnanna. Að liðnum fresti telst öflun sýnilegra sönnunargagna sjálfkrafa lokið nema áður hafi verið fallist á skriflega ósk aðila um lengri frest eða dómurinn beinir því síðar til aðila að hann megi afla tiltekinnna gagna. Landsréttur getur þó heimilað aðila að leggja fram ný gögn eftir lok gagnaöflunar ef ekki var unnt að afla þeirra fyrr eða atvik hafa breyst svo að máli skiptir eftir þann tíma.
- b. Í stað orðsins „Hæstarétti“ í 2. mgr. kemur: Landsrétti; og við málgreinina bætist: og til að taka þær skýrslur sem hann hefur óskað eftir fyrir Landsrétti.
- c. 3. mgr. orðast svo:
 3. Ef tilefni er til tekur Landsréttur mál fyrir á dómþingi til að ráða til lykta atriðum varðandi rekstur þess, þ.m.t. gagnaöflun og framlagningu gagna, hvaða skýrslutökur verði heimilaðar fyrir Landsrétti og hvaða upptökur verði spilaðar við aðalmeðferð. Skulu aðilar kvaddir fyrir dóm með hæfilegum fyrirvara í þessu skyni. Dómsformaður tekur að jafnaði einn fyrir mál í þessu skyni og tekur einn ákvarðanir varðandi rekstur þess sem ekki eru kærnanlegar.

24. gr.

1. og 2. mgr. 161. gr. laganna orðast svo:

1. Þegar gagnaöflun er lokið í máli þar sem stefndi skilar greinargerð og þegar ráðið hefur verið til lykta atriðum varðandi rekstur þess ákveður Landsréttur hvenær það verði flutt og tilkynnir hvort og þá hvaða aðila- og vitnaskýrslur verði teknar fyrir dómnum og hvaða tími sé áætlaður í því skyni og fyrir málflutning hvers aðila. Skal aðilum tilkynnt um það með ekki skemmri en tveggja vikna fyrirvara. Um tilhögun skýrslutöku fer að öðru leyti eftir ákvæðum VII. og VIII. kafla.

2. Ef hafðar eru uppi í máli fyrir Landsrétti kröfur um ómerkingu héraðsdóms, frávisun frá héraðsdómi, frávisun frá Landsrétti eða niðurfellingu máls, eða Landsréttur telur að vera kunní á máli ágallar sem geti leitt til sömu niðurstöðu þótt slíkar kröfur séu ekki gerðar, skal Landsréttur innan mánaðar frá því að máli er úthlutað láta flytja mál um formsatriði þess áður en það er tekið til frekari meðferðar að efni til. Dómsformaður getur þó ákveðið að mál verði flutt síðar um formsatriði sérstaklega eða í einu lagi um formsatriði og efni.

25. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 162. gr. laganna:

a. 1. og 2. mgr. orðast svo:

1. Við upphaf aðalmeðferðar á dómþingi skal gerð grein fyrir dómSORði héraðsdóms og áfrýjunarstefnu að því leyti sem dómsformaður telur þess þörf til skýringar á málflutningi. Við aðalmeðferð skulu að jafnaði fara fram í einni lotu skýrslutökur og munnlegur flutningur máls. Fyrst er horft og hlustað á upptökur af aðila- og vitnaskýrslum fyrir héraðsdómi að því leyti sem Landsréttur hefur þegar ákveðið. Því næst eru teknar skýrslur af aðilum og vitnum sem ekki gáfu skýrslu fyrir héraðsdómi eða málsaðilar hafa óskað eftir að gefi viðbótarskýrslu og Landsréttur telur að geti haft þýðingu við úrlausn málsins. Að því loknu verða málflutningsræður fluttar. Jafnan skal gengið á vettvang í upphafi aðalmeðferðar ef þurfa þykir.

2. Frumræða verður fyrst flutt af hálfu áfrýjanda og síðan af hálfu stefnda nema dómsformaður hafi ákveðið aðra röð og aðilum verið það tilkynnt við boðun til málflutnings. Eftir frumræður skal gefinn kostur á að fram komi stutt andsvör af hálfu hvors aðila í sömu röð. Flytji lögmaður málið af hálfu aðila getur dómsformaður heimilað aðilanum sjálfum eða fyrirvarsmanni hans að koma að stuttum athugasemdum að loknum andsvörum lögmanns hans.

b. Í stað orðsins „Forseti“ tvívegis í 4. mgr. kemur: Dómsformaður.

26. gr.

1.–3. mgr. 164. gr. laganna orðast svo:

1. Að því leyti sem önnur ákvæði laga þessara mæla ekki á annan veg og ágreiningur er ekki uppi tekur Landsréttur afstöðu til atriða sem varða rekstur máls fyrir Landsrétti með ákvörðun. Slík atriði má einnig leiða til lykta með ákvörðun þótt ágreiningur sé um þau ef ágreiningsefnið sætir ekki kærnu til Hæstaréttar eða úrlausn um það leiðir ekki til loka máls fyrir dómnum en í slíkum tilvikum skal kveðinn upp rökstuddur úrskurður. Ákvörðun verður ekki rökstudd sérstaklega en um efni hennar skal getið í þingbók eftir þörfum.

2. Landsréttur kveður upp úrskurð í kærumáli en þó skal kveðinn upp dómur þegar svo er mælt fyrir um í öðrum lögum. Feli úrlausn Landsréttar í áfrýjunarmáli í sér lyktir máls án þess að það hafi verið flutt um efni skal kveðinn upp úrskurður. Úrskurð skal kveða upp svo

fljótt sem verða má. Ef áfrýjunarmál er aðeins flutt um efni eða samhliða um form og efni kveður Landsréttur upp dóm hver svo sem niðurstaða málsins er.

3. Dómar og úrskurðir Landsréttar skulu rökstuddir. Ef mál er fellt niður eða því er vísað frá Landsrétti skal þó aðeins getið um ástæður þess í úrskurði eða dómi, svo og um málskostnað ef því er að skipta. Sama gildir ef héraðsdómur er ómerktur og máli vísað heim eða því er vísað frá héraðsdómi. Sé í dómi kveðið á um önnur málalok en að framan getur skal greina þar frá kröfum aðila eftir því sem þörf er á svo að niðurstaða verði skýr. Að því leyti sem greinargerð um málsatvik er ábótavant í héraðsdómi skal bætt úr því í dómi Landsréttar. Ef og að því leyti sem niðurstöðu héraðsdóms er breytt skal það rökstutt í dómi Landsréttar. Fallist Landsréttur á niðurstöðu héraðsdóms en ekki á röksemdir fyrir henni getur hann greint frá rökum sínum eftir því sem þurfa þykir.

27. gr.

2. mgr. 165. gr. laganna orðast svo:

2. Strax eftir dómtöku máls skulu dómáramar ræða með sér fyrir luktum dyrum röksemdir og niðurstöðu dóms. Dómsformaður er frummælandi á þeim fundi, stýrir honum, ber fram spurningar, stuðlar að því að álit hvers dómara komi þar sem skýrast fram og telur atkvæði þeirra. Afl atkvæða ræður úrslitum. Að lokinni umræðu semur dómsformaður atkvæði að dómi. Greinist dómáramar í meiri og minni hluta semur dómsformaður atkvæði fyrir þann hluta sem hann heyrir til, en hinir dómáramarnir ákveða hver þeirra semji atkvæði þeirra, myndi þeir meiri hluta. Landsréttardómari sem myndar meiri hluta með sérfróðum meðdómsmanni semur þó atkvæði. Dómari, sem greiðir atkvæði með ómerkingu héraðsdóms eða frávisun máls og verður í minni hluta, verður einnig að greiða atkvæði um efni máls. Dómáramar ganga í sameiningu frá dómi, með eða án sératkvæða.

28. gr.

Fyrirsögn XXV. kafla laganna verður: **Áfrýjun til Landsréttar.**

29. gr.

Á eftir XXV. kafla laganna koma tveir nýir kaflar, XXVI. kafli, með fyrirsögninni **Kæra til Hæstaréttar**, með átta nýjum greinum (167.–174. gr.) og XXVII. kafli með fyrirsögninni **Áfrýjun til Hæstaréttar**, með sextán nýjum greinum (175.–190. gr.) svohljóðandi, og breytist númer annarra kafla og greina samkvæmt því:

a. (167. gr.)

1. Úrskurðir Landsréttar um eftirfarandi sæta kæru til Hæstaréttar:

- a. frávisun frá héraðsdómi eða Landsrétti eða niðurfellingu máls að hluta eða að öllu leyti fyrir héraðsdómi eða Landsrétti,
- b. hvort dómari Landsréttar víki sæti í máli,
- c. málskostnaðartryggingu fyrir Landsrétti,
- d. réttarfarssekt fyrir Landsrétti,
- e. skyldu vitnis skv. 53. gr. til að svara spurningu.

2. Unnt er að sækja um leyfi Hæstaréttar til að kæra úrskurði Landsréttar í kærumálum þegar svo er fyrir mælt í öðrum lögum. Við mat á því hvort Hæstiréttur eigi að samþykkja að taka slíkt kæruefni til meðferðar skal líta til þess hvort kæruefnið varði mikilsverða almannahagsmuni, hafi fordæmisgildi eða grundvallarþýðingu fyrir meðferð málsins. Þá getur

Hæstiréttur tekið kærufni til meðferðar ef ástæða er til að ætla að hin kærða dómsathöfn sé bersýnilega röng að formi eða efni.

3. Hæstiréttur getur þó á hvaða stigi máls sem er synjað að taka kærufni skv. 1. og 2. mgr. til meðferðar ef rétturinn telur kærufni tilefnislausu eða augljóslega setta fram í þeim tilgangi að tefja framgang máls.

b. (168. gr.)

1. Nú vill maður kæra eða leita leyfis til að kæra dómsathöfn Landsréttar og afhendir hann þá Landsrétti skriflega kærufni og eftir atvikum ósk um kærufni Hæstaréttar, ásamt skriflegri kærufni, áður en tvær vikur eru liðnar frá uppkvaðningu dómsathafnar ef hann eða umboðsmaður hans var þá staddur á dómþingi, en ella áður en tvær vikur eru liðnar frá því hann eða umboðsmaður hans fékk vitneskju um dómsathöfn.

2. Kæra eða ósk um kærufni frestar frekari framkvæmdum á grundvelli dómsathafnar þar til leyst er úr máli fyrir Hæstarétti.

c. (169. gr.)

1. Í kærufni skal greina:

- a. þá dómsathöfn sem er kærð,
- b. rökstuðning fyrir því að kæra skuli tekin til meðferðar,
- c. kröfu um breytingu á henni,
- d. ástæður sem kæra er reist á.

2. Kærufni má styðja með nýjum sönnunargögnum. Vilji kærandi bera ný gögn fyrir sig skal hann greina frá þeim í kærufni, svo og hvað hann hyggst sanna með þeim. Slík gögn skulu fylgja kærufni í frumriti eða staðfestu endurriti.

3. Kærandi greiðir Landsrétti lögmaelt dómgjöld fyrir Hæstarétti.

d. (170. gr.)

1. Nú kemur kæra eða ósk um kærufni og kæra of seint fram og beinir þá Landsréttur því til kæranda að taka hana aftur.

2. Ef kæra fullnægir ekki ákvæðum 1. mgr. 169. gr. brýnir Landsréttur fyrir kæranda að bæta úr göllum á henni.

3. Nú virðist Landsrétti að kæra eða ósk um kærufni sé á engum rökum reist, og getur hann þá ákveðið að kæranda beri að setja tryggingu fyrir tjóni sem kæra kann að baka gagnaðila ef hún veldur frestun málsins. Tryggingu skal setja innan tveggja sólarhringa frá því að kærufni er lýst. Ella verður ekki frekar af kærufni.

e. (171. gr.)

1. Landsréttur sendir kærufni, eða ósk um kærufni ásamt kærufni, til Hæstaréttar og gagnaðila þess sem kærir svo fljótt sem verða má nema hann kjósi sjálfur að fella kærða dómsathöfn úr gildi.

2. Sá sem kærir eða óskar eftir kærufni vegna dómsathafnar Landsréttar skal senda Hæstarétti, innan viku frá því að Landsréttur sendi Hæstarétti kærufni eða innan viku frá því að honum var tilkynnt um að Hæstiréttur veitti kærufni, þau gögn málsins í fjórriti sem hann telur sérstaklega þörf á til úrlausnar um kærufnið. Hann skal þá einnig, ef hann kys, afhenda Hæstarétti skriflega greinargerð sem geymi kröfur hans og málsástæður sem byggt er á, svo og rökstuðning fyrir því að taka skuli kærufni til meðferðar. Hann skal samtímis afhenda gagn-

aðila eða gagnaðilum eitt eintak kærungálgagna og greinargerðar. Gögnum skal fylgja skrá um þau og skulu þau vera í því horfi sem Hæstiréttur mælir fyrir um.

3. Nú afhendir sá er óskar eftir kærufeyfi Landsrétti ekki kærungálgögn til Hæstaréttar innan þess frests sem greinir í 2. mgr. þessarar greinar og verður þá ekki frekar af máli.

4. Hæstiréttur setur nánari reglur um frágang málgagna í kærungálmum.

f. (172. gr.)

Þegar sá sem kærir úrskurð eða dómsathöfn eða óskar eftir kærufeyfi hefur afhent Hæstarétti málgögn skal gagnaðilinn eiga þess kost að skila innan viku til Hæstaréttar skriflegri greinargerð sem geymi afstöðu hans til kærufnis, kröfur og málsástæður sem byggt er á og eftir atvikum afstöðu hans til þess hvort orðið verði við ósk um kærufeyfi. Telji hann skorta á að kærandi hafi afhent Hæstarétti þau gögn máls sem þörf sé á til að leysa úr kærufninu getur hann látið fylgja greinargerð sinni þau málgögn sem hann telur vanta. Hann skal samtímis afhenda kæranda eitt eintak kærungálgagna og greinargerðar. Kjósi gagnaðili að afhenda gögn af sinni hálfu skal það gert í því horfi sem Hæstiréttur mælir fyrir um.

g. (173. gr.)

1. Þegar vika er liðin frá því að kærungálgögn og eftir atvikum greinargerð gagnaðila bárust Hæstarétti getur rétturinn ákveðið hvort kæra verði tekin til meðferðar og eftir atvikum lagt dóm á kærufnið, en jafnan skal þó athuga skjöl sem berast síðar frá aðilum svo framarlega sem málinu er þá ekki lokið.

2. Nú er kæra ekki gerð þannig úr garði sem segir í 1. mgr. 169. gr. eða málatilbúnaður er annars ófullkominn, og getur þá Hæstiréttur lagt fyrir kæranda að bæta úr því sem er ábótavant innan tiltekins frests. Verði kærandi ekki við því getur Hæstiréttur vísað kærungálmálinu frá sér.

3. Hæstiréttur getur með þeim fyrirvara sem hann telur hæfilegan gefið aðilum kost á að flytja kærungálið munnlega.

h. (174. gr.)

1. Dómur í kærungáli skal kveðinn upp eftir skjölum þess og munnlegum flutningi ef því er að skipta. Dómur skal kveðinn upp svo fljótt sem kostur er.

2. Hæstiréttur kveður á um kærungálskostnað.

3. Nú telur Hæstiréttur að skilyrði fyrir því að veita kærufeyfi séu ekki uppfyllt og skal málsaðilum, héraðsdómara og Landsrétti þá tilkynnt um það skriflega.

4. Að gengnum dómi sendir Hæstiréttur Landsrétti endurrit dóms. Landsréttur tilkynnir aðilum kærungáls sem hafa látið það til sín taka fyrir réttinum og eftir atvikum héraðsdómara um úrslit þess og sendir þeim endurrit dóms.

5. Að öðru leyti verður reglum um áfrýjunarmál beitt um kærungál eftir því sem átt getur við.

i. (175. gr.)

1. Heimilt er aðila að óska eftir leyfi til að áfrýja dómi héraðsdóms beint til Hæstaréttar. Slíkt leyfi skal ekki veitt nema þörf sé á að fá endanlega niðurstöðu Hæstaréttar með skjótum hætti og niðurstaða málsins geti verið fordæmisgefandi, haft almenna þýðingu fyrir beitingu réttarreglna eða haft verulega samfélagslega þýðingu að öðru leyti. Þá skal slíkt leyfi ekki veitt ef málsaðili telur þörf á að leiða vitni í málinu eða enn er uppi ágreiningur um sönnunar-

gildi munnlegs framburðar sem gefinn var fyrir héraðsdómi. Hæstiréttur skal gefa öllum málsaðilum kost á að tjá sig um umsókn áður en ákvörðun er tekin.

2. Ósk um leyfi Hæstaréttar til að áfrýja héraðsdómi til Hæstaréttar skal koma fram í áfrýjunarstefnu sem lögð er fyrir Landsrétt. Slík ósk, ásamt áfrýjunarstefnu til Hæstaréttar, skal jafnframt send Hæstarétti í síðasta lagi þegar áfrýjunarstefna er lögð fyrir Landsrétt, sbr. 155. gr. Fallist Hæstiréttur á áfrýjun til réttarins fer um útgáfu áfrýjunarstefnu eftir 179. gr. og um meðferð málsins fyrir Hæstarétti að öðru leyti eftir þessum kafla. Skal áfrýjandi þá þegar í stað tilkynna Landsrétti að Hæstiréttur hafi fallist á áfrýjun beint til réttarins og verður þá ekki meira af máli fyrir Landsrétti. Hafni Hæstiréttur hins vegar óskinni skal áfrýjandi innan viku tilkynna Landsrétti um höfnunina og eftir atvikum óska eftir að áfrýjunarmáli verði fram haldið fyrir Landsrétti. Landsréttur ákveður þá hvenær stefndi verði í síðasta lagi að tilkynna Landsrétti að hann hafi í hyggju að halda uppi vörnum í málinu, sbr. f-lið 1. mgr. 155. gr. og tilkynnir stefnda þá ákvörðun með sannanlegum hætti. Fer þá um meðferð málsins fyrir Landsrétti að öðru leyti eftir XXV. kafla.

3. Hæstiréttur getur afturkallað leyfi til áfrýjunar beint til Hæstaréttar ef í ljós kemur undir rekstri málsins að þörf er á að leiða vitni í málinu eða enn er uppi ágreiningur um sönnunargildi munnlegs framburðar sem gefinn var fyrir héraðsdómi. Fer þá um frekari áfrýjunar meðferð eftir lokamálslið 2. mgr.

j. (176. gr.)

1. Heimilt er aðila að óska eftir leyfi til að áfrýja dómi Landsréttar til Hæstaréttar. Hæstiréttur ákveður hvort orðið verði við umsókn um áfrýjunarleyfi og skal við mat á því líta til þess hvort úrslit málsins hafi verulegt almennt gildi eða varði sérstaklega mikilvæga hagsmuni þess sem leitar áfrýjunarleyfis. Þá getur Hæstiréttur veitt slíkt leyfi ef ástæða er til að ætla að málsmeðferð fyrir héraðsdómi eða Landsrétti hafi verið stórlega ábótavant eða dómur Landsréttar sé bersýnilega rangur að formi eða efni.

2. Afsal á rétti til málskots til Hæstaréttar, hvort heldur berum orðum eða þegjandi, verður ekki gefið fyrir en dómur er genginn í máli.

k. (177. gr.)

1. Sækja skal um leyfi til að áfrýja dómi Landsréttar til Hæstaréttar innan fjögurra vikna frá uppkvaðningu dóms.

2. Hæstiréttur getur orðið við umsókn um leyfi til að áfrýja dómi sem berst næstu fjórar vikur eftir lok frests skv. 1. mgr., enda sé dráttur á áfrýjun nægjanlega réttlættur.

3. Nú er dómi áfrýjað og er gagnaðila þá heimilt að gagnáfrýja án áfrýjunarleyfis og án tillits til áfrýjunarfrests, en stefnu til gagnáfrýjunar verður að gefa út meðan gagnaðili nýtur enn frests til að leggja fram greinargerð fyrir Hæstarétti, sbr. 1. mgr. 182. gr.

l. (178. gr.)

1. Sá sem leitar áfrýjunarleyfis skv. 175. eða 176. gr. skal senda Hæstarétti skriflega umsókn um það ásamt áfrýjunarstefnu sem hann vill fá gefna út og endurriti dómsins. Í umsókninni skal rökstutt hvernig umsækjandi telur skilyrðum fyrir áfrýjunarleyfi fullnægt.

2. Hæstiréttur getur gefið öðrum málsaðilum kost á að tjá sig um umsókn áður en ákvörðun er tekin.

3. Synji Hæstiréttur um áfrýjunarleyfi getur sami aðili ekki sótt um það öðru sinni.

4. Nú er áfrýjunarleyfi veitt og skal þá gefa út áfrýjunarstefnuna sem fylgdi umsókn og árita hana um leyfisveitinguna. Hæstiréttur verður ekki krafinn um rökstuðning fyrir þeirri ákvörðun.

5. Ef synjað er um áfrýjunarleyfi skal þeim sem sótti um það tilkynnt bréflaga um þá niðurstöðu. Í tilkynningunni skal greint frá ástæðum fyrir synjuninni.

m. (179. gr.)

1. Í áfrýjunarstefnu skal greina:

- a. heiti og númer sem málið bar á fyrra dómstigi, fyrir hvaða dómstól var leyst úr málinu og hvenær dómur var kveðinn upp í því,
- b. nöfn aðila, kennitölu og heimili eða dvalarstað, svo og nöfn fyrirsvarsmanna þeirra, ef því er að skipta, stöðu þeirra og heimili eða dvalarstað,
- c. hver eða hverjir flytji málið fyrir áfrýjanda,
- d. í hverju skyni áfrýjað er og hverjar dómkröfur áfrýjandi gerir,
- e. hvenær stefndi verði í síðasta lagi að tilkynna Hæstarétti að hann hafi í hyggju að halda uppi vörnum í málinu en skrifstofa Hæstaréttar ákveður dagsetningu í þessu skyni við útgáfu stefnu,
- f. hverju það varði að stefndi komi ekki fram tilkynningu skv. e-lið.

2. Afhenda skal skrifstofu Hæstaréttar tvö eintök af áfrýjunarstefnu sem Hæstiréttur fær haldið eftir.

3. Skrifstofa Hæstaréttar gefur út áfrýjunarstefnu í nafni dómsins. Synjað skal um útgáfu áfrýjunarstefnu ef hún telst ekki vera í réttu horfi. Getur Hæstiréttur ákveðið skamman frest handa áfrýjanda til að bæta úr áfrýjunarstefnu. Frestur sem veittur er í þessu skyni skal ekki vera lengri en ein vika og verður aðeins veittur í eitt skipti. Áfrýjandi getur krafist ákvörðunar Hæstaréttar um synjun um útgáfu áfrýjunarstefnu.

4. Áfrýjunarstefnu verður að birta ekki síðar en viku áður en frestur handa stefnda, skv. e-lið 1. mgr., er á enda. Að öðru leyti gilda ákvæði XIII. kafla um birtingu áfrýjunarstefnu.

n. (180. gr.)

1. Eftir birtingu áfrýjunarstefnu, en áður en fresti stefnda skv. e-lið 1. mgr. 179. gr. lýkur, skal áfrýjandi afhenda Hæstarétti stefnuna ásamt sönnun fyrir birtingu hennar, svo og greinargerð af sinni hálfu. Einnig skal hann þá skila málgögnum í þeim fjölda eintaka sem Hæstiréttur ákveður en til þeirra teljast þau máls skjöl og endurrit sem áfrýjandi hyggst byggja mál sitt á fyrir Hæstarétti og liggja þegar fyrir. Mál er þá þingfest fyrir Hæstarétti. Ef mál sem hefur verið áfrýjað til Hæstaréttar verður ekki þingfest, það fellur þar niður eða því er vísað þaðan frá dómi er aðila heimilt að skjóta því þangað aftur þótt áfrýjunarfrestur sé liðinn. Ber þá að fá áfrýjunarstefnu gefna út á ný innan fjögurra vikna frá því að málið átti að þingfesta eða frá uppkvaðningu dóms um niðurfellingu þess eða frávísun. Þessari heimild verður ekki beitt oftár en einu sinni í máli.

2. Í greinargerð áfrýjanda skal koma fram:

- a. Í hverju skyni sé áfrýjað og hvers áfrýjandi krefjist nákvæmlega fyrir Hæstarétti.
- b. Málsástæður sem áfrýjandi ber fyrir sig fyrir Hæstarétti. Lýsing þeirra skal vera gagnorð og svo skýr að ekki fari á milli mála á hverju áfrýjun sé byggð, en eftir atvikum getur áfrýjandi vísað um þær til tiltekinna skjala málsins. Felli áfrýjandi sig ekki við lýsingu annarra atvika í hinum áfrýjaða dómi skal hann á sama hátt greina frá hvernig hann telji þeim réttilega lýst.
- c. Tilvísun til helstu réttarreglna sem áfrýjandi byggir málatilbúnað sinn á fyrir Hæstarétti.

d. Gögn sem áfrýjandi leggur þegar fram fyrir Hæstarétti, svo og gögn sem hann telur sig þurfa að afla eftir þann tíma.

3. Þegar mál hefur verið þingfest beinir skrifstofa Hæstaréttar því til þess dómstóls, þar sem leyst var úr máli, að afhenda Hæstarétti dómsgerðir.

4. Hæstiréttur setur nánari reglur um frágang málgagna og dómsgerða.

o. (181. gr.)

1. Nú lætur áfrýjandi undir höfuð leggjast að afhenda Hæstarétti áfrýjunarstefnu, greinargerð eða málgögn samkvæmt fyrirmælum 1. mgr. 180. gr. og verður þá ekki frekar af máli.

2. Ef ekki er sótt þing af hálfu áfrýjanda á síðara stigi verður málið fellt niður með dómi. Hafi stefndi skilað greinargerð í málinu má dæma honum málskostnað úr hendi áfrýjanda.

p. (182. gr.)

1. Nú hyggst stefndi skila greinargerð í máli og skal þá bréfleg tilkynning hans um það berast Hæstarétti innan frests sem honum var settur í þessu skyni í áfrýjunarstefnu. Þegar mál er þingfest ákveður skrifstofa Hæstaréttar stefnda frest í fjórar til sex vikur til að skila greinargerð. Áfrýjanda skal tilkynnt um þann frest sem stefnda er veittur. Áfrýjandi skal eigi síðar en við þingfestingu afhenda stefnda eintak málgagna sem lögð eru fram fyrir Hæstarétti.

2. Gagnáfrýjun veitir ekki stefnda rétt til sjálfstæðs frests.

3. Berist Hæstarétti ekki tilkynning skv. 1. mgr. eða skili stefndi ekki greinargerð innan þess frests sem honum hefur verið settur skal litið svo á að hann krefjist staðfestingar hins áfrýjaða dóms. Skal málið þá dómtekið en fyrst má þó veita áfrýjanda skamman frest til að ljúka gagnaöflun sem hann hefur boðað í greinargerð. Hæstiréttur kveður upp dóm í málinu á grundvelli fyrirbyggjandi gagna án munnlegs flutnings.

4. Hafi stefndi skilað greinargerð en þingsókn fellur niður af hans hálfu á síðara stigi málsins má gefa áfrýjanda kost á að svara vörnum hans í skriflegri sókn og ljúka gagnaöflun. Skal málið síðan dómtekið og dómur lagður á það eftir framkomnum kröfum, gögnum og sókn áfrýjanda með tilliti til þess sem hefur komið fram af hálfu stefnda.

5. Nú hefur stefndi ekki skilað greinargerð og getur þá Hæstiréttur allt að einu heimilað honum að taka til varna í máli með eða án samþykkis áfrýjanda, enda séu miklir hagsmunir í húfi fyrir hann og vanræksla hans þyki afsakanleg. Eins má fara að ef þingsókn stefnda fellur niður á síðara stigi máls.

q. (183. gr.)

1. Í greinargerð stefnda skal koma fram:

- a. hver eða hverjir flytji málið fyrir stefnda,
- b. kröfugerð stefnda, en í þeim efnum skal skýrlega tekið fram hvort og þá hvers vegna hann breyti kröfum frá þeim sem hann gerði á fyrra dómstigi, svo og hvort hann samþykki kröfur áfrýjanda í einhverjum atriðum og þá nákvæmlega hverjum,
- c. málsástæður sem stefndi ber fyrir sig fyrir Hæstarétti en lýsing þeirra skal vera gagnorð og svo skýr að ekki fari á milli mála á hverju hann byggir; felli stefndi sig ekki við lýsingu annarra atvika máls í hinum áfrýjaða dómi eða eftir atvikum áfrýjunarstefnu skal hann geta á sama hátt hvernig hann telji atvikum réttilega lýst,
- d. tilvísun til helstu réttarreglna sem stefndi byggir málalíbúnað sinn á fyrir Hæstarétti,
- e. athugasemdir við málalíbúnað áfrýjanda ef þeirra er þörf,
- f. gögn sem stefndi telur sig þurfa að afla síðar.

2. Með greinargerð skal stefndi afhenda málgögn í þeim fjölda eintaka sem Hæstiréttur ákveður en til þeirra teljast þau málsskjöl og endurrit sem hann hyggst byggja mál sitt á fyrir Hæstarétti og liggja þegar fyrir, enda hafi áfrýjandi ekki þegar afhent þau. Skal stefndi senda áfrýjanda eintak af greinargerð og öðrum málgögnum sem hann leggur fram.

3. Ákvæði 4. mgr. 180. gr. gilda um málgögn stefnda.

r. (184. gr.)

1. Áfrýjanda skal tilkynnt þegar Hæstarétti hefur borist greinargerð og málgögn stefnda. Hafi aðilar ekki þegar lýst gagnaöflun lokið skal þeim um leið veittur sameiginlegur frestur til frekari gagnaöflunar. Sá frestur skal að jafnaði ekki vera lengri en einn mánuður. Hvor aðili um sig skal afhenda í einu lagi ný gögn sín í frumriti og ljósrit eða eftirrit þeirra í sama búningi og segir í 180. gr. og 183. gr. Hæstiréttur tilkynnir aðilum um gögn sem berast innan þessa frests en að honum liðnum telst gagnaöflun sjálfkrafa lokið nema áður hafi verið fallist á skriflega ósk aðila um lengri frest eða dómurinn beinir því síðar til aðila að hann megi afla tiltekinnna gagna. Hæstiréttur getur þó heimilað aðila að leggja fram ný gögn eftir lok gagnaöflunar ef ekki var unnt að afla þeirra fyrir eða atvik hafa breyst svo að máli skiptir eftir þann tíma. Aðilar skulu jafnframt senda gagnaðila eftirrit gagnanna.

2. Strax og gagnaöflun er lokið skal hvor aðili um sig tilkynna Hæstarétti hve langan tíma hann áætli að hann þurfi til að flytja munnlega málflutningsræðu í málinu.

3. Ef þörf krefur tekur Hæstiréttur mál fyrir á dómþingi til að ráða til lykta atriðum varðandi rekstur þess. Skulu aðilar kvaddir fyrir dóm með hæfilegum fyrirvara í þessu skyni.

s. (185. gr.)

1. Þegar gagnaöflun er lokið í máli þar sem stefndi skilar greinargerð ákveður Hæstiréttur hvenær það verði flutt og tilkynnir aðilum um það með hæfilegum fyrirvara.

2. Að jafnaði skal flytja mál um formsatriði þess áður en það verður tekið til frekari meðferðar að efni til. Hæstiréttur getur þó ákveðið að mál verði flutt í einu lagi um formsatriði og efni eða taka formsatriði til úrlausnar án sérstaks málflutnings, enda hafi aðilar þá áður átt kost á að tjá sig um það.

3. Ef stefndi hefur skilað greinargerð í máli verður það flutt munnlega. Hæstiréttur getur þó ákveðið að mál verði skriflega flutt ef sérstakar ástæður mæla með því. Hæstiréttur getur einnig tekið til greina samhljóða óskir aðila um að málið verði dómtekið án sérstaks málflutnings.

4. Um leið og boðað er til málflutnings getur Hæstiréttur beint til aðila að þeir afhendi hvor um sig með tilteknum fyrirvara stutt yfirlit um atvik máls í tímaröð, málsástæður sínar og tilvísanir til réttarreglna, svo og um tilvísanir í fræðirit og dóma sem þeir hyggjast styðjast við í málflutningi.

5. Hæstiréttur getur takmarkað ræðutíma aðila við munnlegan flutning máls. Þegar boðað er til málflutnings má taka fram hve langan tíma aðilar fá hvor um sig til umráða.

t. (186. gr.)

1. Áður en munnlegur málflutningur hefst á dómþingi skal gerð grein fyrir dómsorði hins áfrýjanda dóms og áfrýjunarstefnu að því leyti sem forseti telur þess þörf til skýringar á málflutningi. Að því loknu verða málflutningsræður fluttar.

2. Frumræða verður fyrst flutt af hálfu áfrýjanda og síðan af hálfu stefnda nema forseti hafi ákveðið aðra röð og aðilum verið það tilkynnt við boðun til málflutnings. Eftir frumræður skal gefinn kostur á að fram komi stutt andsvör af hálfu hvors aðila í sömu röð. Flytji

lögmaður málið af hálfu aðila getur forseti heimilað aðilanum sjálfum eða fyrirsvarsmanni hans að koma að stuttum athugasemdum að loknum andsvörum lögmanns hans.

3. Í málflutningi skal gera grein fyrir kröfum, í hverju ágreiningsefni aðilanna felast, málsástæðum og öðrum röksemdum fyrir kröfu. Skal forðast málalengingar og málflutningi beint að þeim atriðum sem ágreiningur er um eða nauðsynlegt er að fjalla um til að varpa ljósi á ágreiningsefni.

4. Forseti stýrir þinghaldi. Hann getur krafist að málflytjandi haldi sig við efnið og láti vera að fjalla um þá þætti máls sem ágreiningur er ekki um eða ástæðulaust er af öðrum sökum að gera frekari grein fyrir. Forseti getur stöðvað málflutning ef ræður verða langar úr hófi fram eða sett málflytjanda tímatakmörk og við þau bundið enda á málflutning.

5. Að loknum málflutningi tekur Hæstiréttur málið til dóms.

u. (187. gr.)

1. Dómar Hæstaréttar skulu byggðir á því sem hefur komið fram í máli og er sannað eða viðurkennt. Ákvæði 111. gr. gilda um dóma Hæstaréttar.

2. Nú hefur aðili borið fram kröfur eða málsástæður sem hann hafði ekki uppi á fyrra dómstigi og getur þá Hæstiréttur byggt á þeim við úrlausn máls ef þær hafa komið fram í greinargerð aðilans, grundvelli máls er ekki raskað á þann hátt, afsakanlegt er að þær voru ekki hafðar uppi á fyrra dómstigi og það yrði aðilanum til réttarspjalla að ekki yrði tekið tillit til þeirra.

v. (188. gr.)

1. Að því leyti sem þarf að taka afstöðu til atriða varðandi rekstur máls fyrir Hæstarétti ræður hann þeim til lykta með ákvörðun, hvort sem ágreiningur er um þau milli aðila eða ekki, enda leiði ákvörðunin ekki til loka máls fyrir dómnum. Ákvörðun verður ekki rökstudd sérstaklega en um efni hennar skal getið í þingbók eftir þörfum.

2. Úr öðrum atriðum máls leysir Hæstiréttur með dómi. Ef mál er fellt niður eða því er vísað frá Hæstarétti skal aðeins getið um ástæður þess í dómi, svo og um málskostnað ef því er að skipta. Sama gildir ef dómur er ómerktur og máli vísað heim eða því er vísað frá dómi.

3. Sé kveðið á í dómi um önnur málalok en getur í 2. mgr. skal greina þar frá kröfum aðila eftir því sem þörf er á svo að niðurstaða verði skýr. Að því leyti sem greinargerð um málsatvik er ábótavant í hinum áfrýjaða dómi skal bætt úr því í dómi Hæstaréttar. Ef og að því leyti sem niðurstöðu hins áfrýjaða dóms er breytt skal það rökstutt í dómi Hæstaréttar. Fallist Hæstiréttur á niðurstöðu hins áfrýjaða dóms en ekki á röksemdir fyrir henni getur hann greint frá rökum sínum eftir því sem þykir þörf.

4. Um dóma Hæstaréttar gilda að öðru leyti ákvæði 114. gr. eftir því sem getur átt við.

w. (189. gr.)

1. Dóm skal kveða upp svo fljótt sem er unnt eftir að mál er dómtekið og aldrei síðar en þegar fjórar vikur eru liðnar frá því. Verði því ekki komið við og hafi mál verið munnlega flutt skal endurtaka málflutning að því leyti sem Hæstarétti þykir nauðsynlegt.

2. Strax eftir dómtöku máls skulu dómáramur ræða með sér fyrir luktum dómum röksemdir og niðurstöðu dóms. Fyrir málflutning felur forseti einum dómara að vera frummælandi á þeim fundi en forseti stýrir þar ráðagerðum, ber fram spurningar, stuðlar að því að álit hvers dómara komi þar sem skýrast fram og telur atkvæði þeirra. Afl atkvæða ræður úrslitum. Að lokinni umræðu felur forseti frummælandanum að semja atkvæði að dómi. Greinist dómáramur í meiri og minni hluta semur frummælandinn atkvæði fyrir þann hluta sem hann heyrir til en

hinir dómarnir ákveða hver þeirra semji atkvæði þeirra. Dómari, sem greiðir atkvæði með ómerkingu héraðsdóms eða frávísun máls og verður í minni hluta, verður einnig að greiða atkvæði um efni máls. Dómarar ganga í sameiningu frá dómi, með eða án sératkvæða.

3. Við uppkvaðningu dóms skal lesa upp dómsorð í heyrenda hljóði á dómþingi eftir því sem þörf þykir. Ef sératkvæði er í dómi skal þess einnig getið.

x. (190. gr.)

Um meðferð áfrýjunarmála fer að öðru leyti eftir reglum þessara laga um meðferð mála í héraði eftir því sem á við.

30. gr.

169. gr. laganna, er verður 193. gr., orðast svo:

1. Endurupptökunefnd samkvæmt lögum um dómstóla getur leyft samkvæmt beiðni aðila að mál sem dæmt hefur verið í Landsrétti eða Hæstarétti verði tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu að nýju ef fullnægt er þeim skilyrðum sem greinir í 191. gr. Mál verður ekki endurupptekið í Landsrétti nema frestur til að leita áfrýjunarleyfis til Hæstaréttar sé liðinn eða Hæstiréttur hafi synjað um áfrýjunarleyfi.

2. Aðili getur ekki óskað eftir endurupptöku máls skv. 1. mgr. nema einu sinni. Að öðru leyti getur aðili ekki afsalað sér rétti til að beiðast endurupptöku.

3. Ákvæði 1.–3. mgr. 192. gr. gilda um beiðni um endurupptöku, meðferð beiðni, ákvörðun um hana og áhrif endurupptöku.

4. Nú hefur endurupptaka verið ákveðin en útivist verður við nýja meðferð málsins fyrir Landsrétti eða Hæstarétti af hendi þess sem beiðdist hennar og fellur þá frekari meðferð málsins niður þannig að fyrri dómur stendur óhaggaður. Dómur skal hins vegar felldur á málið þótt gagnaðili sæki ekki þing.

5. Að öðru leyti fer meðferð málsins fram á ný fyrir Landsrétti eða Hæstarétti samkvæmt reglum XXV. eða XXVII. kafla þessara laga eftir því sem á við.

31. gr.

Fyrirsögn XXVII. kafla laganna, sem verður XXIX. kafli, verður: **Endurupptaka máls sem hefur verið dæmt í Landsrétti eða Hæstarétti.**

II. KAFLI

Breyting á lögum um meðferð sakamála, nr. 88/2008, með síðari breytingum.

32. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 3. gr. laganna:

- a. Á eftir orðunum „í hverju máli“ í 2. mgr. kemur: í héraði.
- b. 3. mgr. orðast svo:

Ef deilt er um staðreyndir og dómari telur þurfa sérkunnáttu í dómi til að leysa úr getur hann kvatt til einn meðdómsmann sem hefur slíka kunnáttu og ákveður dómstjóri þá hvaða héraðsdómari skipi dóm í málinu með dómsformanni og hinum sérfróða meðdómsmanni. Þó er dómara heimilt að kveðja til tvo meðdómsmenn ef hann telur þurfa sérkunnáttu í dómi á fleiri en einu sviði.

- c. 4. mgr. fellur brott.
- d. Í stað orðanna „Ef mál er annars umfangsmikið“ í 5. mgr. kemur: Ef mál er annars umfangsmikið, brot sem ákært er fyrir getur varðað 10 ára fangelsi eða meira.

33. gr.

Á eftir 3. gr. laganna kemur ný grein, 3. gr. a, svohljóðandi:

Ef sérfróður meðdómsmaður hefur tekið þátt í meðferð máls fyrir héraðsdómi sem fengið hefur efnislega úrlausn þar og enn er deilt um staðreyndir fyrir Landsrétti sem forseti telur þurfa sérkunnáttu í dómi til að leysa úr getur forseti að eigin frumkvæði eða samkvæmt ábendingu dómsformanns í málinu kvatt til einn meðdómsmann sem hefur slíka sérkunnáttu og skipar hann þá dóm í máli með tveimur dómurum við Landsrétt. Hafi málinu þegar verið úthlutað til þriggja dómara Landsréttar ákveður forseti hver þeirra víki. Telji forseti þörf á sérkunnáttu á fleiri en einu sviði við úrlausn máls og ekki er völ á meðdómsmanni með sérþekkingu á báðum eða öllum sviðum, getur hann kallað til tvo sérfróða meðdómsmenn til að taka þátt í meðferð þess með þremur dómurum við Landsrétt. Jafnframt getur hann ákveðið, ef mál er umfangsmikið, brot sem ákært er fyrir getur varðað 10 ára fangelsi eða meira, eða sakarefni mjög mikilvægt frá almennu sjónarmiði og dómur hefur verið fjölskipaður í héraði, að þrjú dómara við Landsrétt skipi dóm með tveimur sérfróðum meðdómsmönnum eða að fimm dómara við Landsrétt skipi dóm.

34. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 4. gr. laganna:

- a. Á eftir orðunum „starfsmenn Hæstaréttar“ í 2. másl. 2. mgr. kemur: landsréttardómara, starfsmenn Landsréttar; og á eftir orðunum „viðurkenndum trúfélögum“ kemur: og skráðum lífsskoðunarfélögum; og í stað orðanna „né heldur“ kemur: eða.
- b. Við bætist ný málsgrein, svohljóðandi:
Um val á sérfróðum meðdómsmönnum að öðru leyti fer eftir lögum um dómstóla.

35. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 5. gr. laganna:

- a. Síðari málsliður 2. mgr. fellur brott.
- b. Við 4. mgr. bætist: eftir reglum sem dómstólasýslan setur.

36. gr.

Fyrirsögn I. kafla laganna verður: **Gildissvið laganna og dómendur í héraði og fyrir Landsrétti.**

37. gr.

Í stað orðanna „1. mgr. 223. gr.“ í 11. gr. laganna kemur: 1. mgr. 240. gr.

38. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 13. gr. laganna:

- a. Á undan orðunum „hvern héraðsdómstól“ í 1. mgr. kemur: Landsrétt og.
- b. 3. mgr. orðast svo:

Það sem kemur fram við munnlega sönnunarfærslu skal tekið upp í hljóði og mynd. Dómari getur þó í undantekningartilfellum ákveðið að taka upp eða skrá útdrátt sinn af framburði en hlutaðeigandi skal þá gefinn kostur á að koma að athugasemdum um það sem er haft eftir honum og um framkvæmd skýrslutökunnar.

39. gr.

Á undan orðunum „hvern héraðsdómstól“ í 14. gr. laganna kemur: Landsrétt og.

40. gr.

2. mgr. 15. gr. laganna orðast svo:

Dómabækur, þingbækur, framlögð skjöl og hljóð- og myndupptökur skal varðveita í skjalasafni hlutaðeigandi dómstóls þar til þau verða afhent Þjóðskjalasafni.

41. gr.

Í stað orðsins „Hæstaréttar“ í 1. másl. 4. mgr. 16. gr. laganna kemur: æðri dóms.

42. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 17. gr. laganna:

- a. Á undan orðunum „hvern héraðsdómstól“ í 1. mgr. kemur: Landsrétt og.
- b. 1. másl. 2. mgr. orðast svo: Dómstólasýslan setur nánari reglur um eftirfarandi atriði fyrir Landsrétt og héraðsdómstóla.
- c. F-liður 2. mgr. orðast svo: aðgang almennings að endurritum af dómum og úr þingbók, svo og að framlögðum skjölum, þ.m.t. um brottám upplýsinga úr þeim, eftir að máli hefur verið endanlega lokið.

43. gr.

4. mgr. 21. gr. laganna orðast svo:

Ríkissaksóknari tekur ákvörðun um áfrýjun héraðsdóms til Landsréttar og um að óska eftir leyfi til að áfrýja dómi Landsréttar til Hæstaréttar. Einnig tekur hann ákvörðun um kærui til Landsréttar og eftir atvikum Hæstaréttar í málum sem hann hefur höfðað.

44. gr.

Í stað orðanna „Hæstaréttar“, „Hæstarétti“, „Hæstiréttur“ og „Hæstarétt“ í 7. mgr. 23. gr., 5. mgr. 24. gr., 5. mgr. 25. gr., 107. gr., 4. mgr. 159. gr., 3. mgr. 163. gr., 1. mgr. 181. gr., 1. og 4. mgr. 192. gr., 3. mgr. 193. gr., 1. mgr. og tvívegis í 2. mgr. 194. gr., 1. másl. 1. mgr. 196. gr., 2. mgr. 198. gr., 2., 4. og 5. mgr. 199. gr., 1.–3. mgr. 200. gr., 1. mgr., e-lið 2. mgr., 4. mgr. og fjórum sinnum í 5. mgr. 201. gr., þrívegis í 1. mgr., a- og d-lið 2. mgr. og tvívegis í 3. mgr. 203. gr., 2. mgr. 204. gr., 1. mgr. 205. gr., 4. mgr. 206. gr., tvívegis í 1. mgr. 208. gr., 1. mgr. 209. gr. og 210. gr. laganna kemur, í viðeigandi beygingarfalli: Landsréttur.

45. gr.

Á undan orðinu „Hæstarétti“ í 1. másl. 4. mgr. 25. gr. laganna kemur: Landsrétti og; og á undan orðinu „Hæstarétti“ 3. másl. sömu málsgreinar kemur: Landsrétti eða.

46. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 31. gr. laganna:

- a. Í stað orðsins „héraðsdómur“ í 5. mgr. kemur: dómur.
- b. Í stað orðsins „héraðsdómi“ í 6. mgr. kemur: dómi; og í stað orðsins „Hæstarétti“ í sömu málsgrein kemur: æðri dómi.

47. gr.

Í stað „216. gr.“ í 3. mgr. 38. gr. og 3. mgr. 48. gr. laganna kemur: 233. gr.; og í stað orðsins „Dómstólaráð“ í sömu málsgreinum kemur: Dómstólasýslan.

48. gr.

Í stað orðanna „héraðsdóms í Reykjavík“ í 1. mgr. 49. gr. laganna kemur: Héraðsdóms Reykjavíkur.

49. gr.

2. málsli. 3. mgr. 97. gr. laganna orðast svo: Eftir kröfu ákæranda getur héraðsdómari þó úrskurðað að gæsluvarðhald skuli haldast meðan á áfrýjunarfresti skv. 199. gr. stendur, svo og meðan mál er til meðferðar fyrir æðri dómi uns endanlegur dómur er upp kveðinn.

50. gr.

4. málsli. 2. mgr. 100. gr. laganna orðast svo: Eftir kröfu ákæranda getur héraðsdómari þó úrskurðað að hún skuli haldast meðan á áfrýjunarfresti skv. 199. gr. stendur, svo og meðan mál er til meðferðar fyrir æðri dómi uns endanlegur dómur er upp kveðinn.

51. gr.

Í stað orðsins „Hæstaréttar“ í lokamálslið 8. mgr. 122. gr. laganna kemur: æðri dóms.

52. gr.

Á undan orðinu „sönnunargagna“ í 1. mgr. 141. gr. laganna kemur: skriflegra; og í stað orðsins „Hæstarétti“ í sömu málsgrein kemur: æðri dómi.

53. gr.

Í stað orðsins „Hæstarétti“ í 3. mgr. 153. gr. laganna kemur: æðri dómi.

54. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 187. gr. laganna:

- a. Orðin „til Hæstaréttar“ í 2. mgr. falla brott.
- b. Í stað orðanna „Hæstaréttar skv. XXXII. kafla“ í 3. mgr. kemur: endurupptökunefndar samkvæmt lögum um dómstóla, sbr. XXXIV. kafla.

55. gr.

Í stað orðsins „Hæstarétti“ í 3. mgr. 194. gr. laganna kemur: Landsrétti; og á eftir orðunum „afrit af greinargerðinni“ í sömu málsgrein kemur: og nýjum gögnum.

56. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 195. gr. laganna:

- a. Í stað orðsins „Hæstarétti“ í 1. mgr. kemur: Landsrétti; og í stað orðsins „dóm“ í sömu málsgrein kemur: úrskurð.
- b. Í stað orðsins „Hæstiréttur“ í 2. mgr. kemur: Landsréttur; og í stað orðanna „dóm“ og „Dómur“ í sömu málsgrein kemur, í viðeigandi beygingarfalli: úrskurður.
- c. Í stað orðsins „Hæstiréttur“ í 3. mgr. kemur: Landsréttur.

57. gr.

Fyrirsögn XXX. kafla laganna verður: **Kæra til Landsréttar.**

58. gr.

Í stað orðanna „annarra gagna en“ í c-lið 1. mgr. 196. gr. laganna kemur: gagna eða.

59. gr.

2. mgr. 202. gr. laganna orðast svo:

Þegar ríkissaksóknara hafa borist dómssgerðir skv. 1. mgr. og verjandi hefur verið skipaður skal ríkissaksóknari í samráði við verjanda búa til málgögn en til þeirra teljast endurrit, sem og hljóð- og myndupptökur af munnlegum framburði fyrir héraðsdómi og afrit þeirra málskjala sem aðilarnir telja þörf á við úrlausn málsins eins og áfrýjun er háttáð. Landsrétti skulu síðan afhent málgögn í þeim fjölda eintaka sem hann telur þörf á, svo og dómssgerðir.

60. gr.

Við 2. mgr. 203. gr. laganna bætist nýr staflíður, svohljóðandi: hvort hann telji nauðsynlegt að afla munnlegra skýrsla eða viðbótarskýrsla fyrir Landsrétti, og þá hverra, ásamt rökstuðningi þar að lútandi, þar á meðal fyrir því hvers vegna ekki sé nægilegt að byggja á upptökum, sbr. 3. mgr. 13. gr.; jafnframt hvaða upptökur af skýrslum fyrir héraðsdómi hann telur nauðsynlegt að spila við aðalmeðferð málsins fyrir Landsrétti.

61. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 204. gr. laganna:

a. 1. mgr. orðast svo:

Ef höfð er uppi í máli fyrir Landsrétti krafa um ómerkingu héraðsdóms, frávisun frá héraðsdómi, frávisun frá Landsrétti eða niðurfellingu máls, eða Landsréttur telur að vera kunnri á máli ágallar sem geti leitt til sömu niðurstöðu þótt slík krafa sé ekki gerð, skal Landsréttur að jafnaði innan mánaðar frá því að máli er úthlutað láta flytja mál um formsatriði þess áður en það er tekið til frekari meðferðar að efni til. Dómsformaður getur ákveðið að mál verði flutt síðar um formsatriði sérstaklega eða í einu lagi um formsatriði og efni. Landsréttur getur þó hvenær sem er kveðið upp dóm um frávisun máls frá réttinum vegna galla á málatilbúnaði þar fyrir dómi án þess að málflutningur fari áður fram. Á sama hátt getur Landsréttur hvenær sem er, án þess að málflutningur fari áður fram, ómerkt héraðsdóm ef verulegir gallar hafa verið á meðferð máls í héraði og vísað því frá héraðsdómi ef undirbúningi undir málshöfðun hefur verið áfátt í meginatriðum.

b. 3. mgr. orðast svo:

Ef tilefni er til tekur Landsréttur mál fyrir á dómþingi til að ráða til lykta atriðum varðandi rekstur þess, þ.m.t. gagnaöflun og framlagningu gagna, hvaða skýrslutökur verði heimilaðar fyrir Landsrétti og hvaða upptökur verði spilaðar við aðalmeðferð. Skulu aðilar kvaddir fyrir dóm með hæfilegum fyrirvara í þessu skyni. Dómsformaður tekur að jafnaði einn fyrir mál í þessu skyni og tekur einn ákvarðanir varðandi rekstur þess sem ekki eru kærnanlegar.

62. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 205. gr. laganna:

a. 2. mgr. orðast svo:

Nú er ákveðinn munnlegur flutningur og skulu þá aðilar tilkynna Landsrétti, að fram komnum greinargerðum þeirra beggja eða allra, hve langan tíma þeir áætli hvor eða hver fyrir sitt leyti að þurfi til að flytja málflutningsræðu og jafnframt til að taka þær skýrslur og spila þær upptökur sem hvor eða hver um sig hefur óskað eftir fyrir Landsrétti og rétturinn hefur heimilað, sbr. 3. mgr. 204. gr. Landsréttur ákveður hvenær munnlegur málflutningur fer fram og skal tilkynna það aðilum með hæfilegum fyrirvara. Þá skal

jafnframt tilkynna aðilum ákvarðanir Landsréttar um hvort og þá hvaða skýrslur verði teknar fyrir dóminum eða spilaðar þar, hafi Landsréttur ekki þegar ráðið því til lykta, sbr. 3. mgr. 204. gr. Um tilhögun skýrslutöku fer að öðru leyti eftir ákvæðum XVII. og XVIII. kafla. Um leið skal aðilum tilkynnt hve langan tíma þeir fái til að flytja málflutningsræður ef ekki er fallist á óskir þeirra í þeim efnunum. Landsréttur getur við sama tækifæri beint til aðila að þeir afhendi hvor eða hver um sig með tilteknum fyrirvara stutt yfirlit um atvik máls í tímaröð, helstu röksemdir sínar og tilvísanir í fræðirit og dóma sem þeir hyggjast styðjast við í málflutningi.

b. 3. mgr. fellur brott.

63. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 206. gr. laganna:

a. 1. mgr. orðast svo:

Við upphaf aðalmeðferðar á dómþingi skal gerð grein fyrir dómsorði héraðsdóms og áfrýjunarstefnu að því leyti sem dómsformaður telur þess þörf til skýringar á málflutningi. Við aðalmeðferð máls skulu að jafnaði fara fram í einni lotu skýrslutöku og munnlegur flutningur. Fyrst er horft og hlustað á upptöku af skýrslum af ákærðu og vitnum fyrir héraðsdómi að því leyti sem Landsréttur hefur þegar ákveðið. Því næst eru teknar skýrslur af ákærðu og vitnum sem ekki gáfu skýrslu fyrir héraðsdómi eða málsaðilar hafa óskað eftir að gefi viðbótarskýrslu og Landsréttur telur að geti haft þýðingu við úrlausn málsins. Verður svo flutt frumræða af hálfu ákærvalds, síðan ef því er að skipta af hálfu þess sem gerir kröfu skv. XXVI. kafla og loks af hálfu ákærða nema dómsformaður hafi ákveðið aðra röð og aðilum verið tilkynnt það með hæfilegum fyrirvara fyrir málflutning. Eftir frumræður eiga aðilar kost á að færa fram stutt andsvör í sömu röð. Flytji verjandi málið af hálfu ákærða getur dómsformaður heimilað ákærða sjálfum að koma að stuttum athugasemdum að loknum andsvörum verjanda. Jafnan skal gengið á vettvang í upphafi aðalmeðferðar ef þurfa þykir.

b. Í stað orðsins „Forseti“ tvívegis í 3. mgr. kemur: Dómsformaður.

64. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 207. gr. laganna:

a. 1.–3. mgr. orðast svo:

Að því leyti sem önnur ákvæði laga þessara mæla ekki á annan veg og ágreiningur er ekki uppi tekur Landsréttur afstöðu til atriða sem varða rekstur máls með ákvörðun. Slík atriði má einnig leiða til lykta með ákvörðun þótt ágreiningur sé um þau ef ágreiningsefnið sætir ekki kæru til Hæstaréttar eða úrlausn um það leiðir ekki til loka máls fyrir dóminum en í slíkum tilvikum skal kveðinn upp rökstuddur úrskurður. Ákvörðun verður ekki rökstudd sérstaklega en um efni hennar skal getið í þingbók eftir þörfum.

Landsréttur kveður upp dóm í kærumáli. Feli úrlausn Landsréttar í áfrýjunarmáli í sér lyktir máls án þess að það hafi verið flutt um efni skal kveðinn upp úrskurður. Úrskurð skal kveða upp svo fljótt sem verða má. Ef mál er aðeins flutt um efni eða samhliða um form og efni kveður Landsréttur upp dóm hver svo sem niðurstaða málsins er.

Dómar og úrskurðir Landsréttar skulu rökstuddir. Ef mál er fellt niður eða því er vísað frá Landsrétti skal þó aðeins getið um ástæður þess í úrskurði eða dómi, svo og um sakarkostnað ef því er að skipta. Sama gildir ef héraðsdómur er ómerktur og máli vísað heim eða því er vísað frá héraðsdómi. Sé í dómi kveðið á um önnur málalok en að fram- an getur skal greina þar frá kröfum aðila eftir því sem þörf er á svo að niðurstaða verði

- skýr. Að því leyti sem greinargerð um málsatvik er ábótavant í héraðsdómi skal bætt úr því í dómi Landsréttar. Ef og að því leyti sem niðurstöðu héraðsdóms er breytt skal það rökstutt í dómi Landsréttar. Fallist Landsréttur á niðurstöðu héraðsdóms en ekki á röksemdir fyrir henni greinir hann frá rökum sínum eftir því sem þörf þykir.
- b. Í stað orðanna „dóma Hæstaréttar“ í 4. mgr. kemur: dóma og úrskurði Landsréttar.

65. gr.

2. og 3. mgr. 208. gr. laganna falla brott.

66. gr.

2. mgr. 209. gr. laganna orðast svo:

Strax eftir dómtöku máls skulu dómáram ræða með sér fyrir luktum dyrum röksemdir og niðurstöðu dóms. Dómsformaður er frummælandi á þeim fundi, stýrir honum, ber fram spurningar, stuðlar að því að álit hvers dómara komi þar sem skýrast fram og telur atkvæði þeirra. Afl atkvæða ræður úrslitum. Að lokinni umræðu semur dómsformaður atkvæði að dómi. Greinist dómáram í meiri og minni hluta semur dómsformaður atkvæði fyrir þann hluta sem hann heyrir til, en hinir dómáramir ákveða hver þeirra semji atkvæði þeirra, myndi þeir meiri hluta. Landsréttardómari sem myndar meiri hluta með sérfróðum meðdómsmanni semur þó atkvæði. Dómari, sem greiðir atkvæði með ómerkingu héraðsdóms eða frávísun máls og verður í minni hluta, verður einnig að greiða atkvæði um efni máls. Dómáram ganga í sameiningu frá dómi, með eða án sératkvæða.

67. gr.

Fyrirsögn XXXI. kafla laganna verður: **Áfrýjun til Landsréttar.**

68. gr.

Á eftir XXXI. kafla laganna koma tveir nýir kaflar, XXXII. kafli, með fyrirsögninni **Kæra til Hæstaréttar**, með fjórum nýjum greinum, 211.–214. gr., og XXXIII. kafli, með fyrirsögninni **Áfrýjun til Hæstaréttar**, með þrettán nýjum greinum, 215.–227. gr., svohljóðandi, og breytast númer annarra kafla og greina samkvæmt því:

a. (211. gr.)

Úrskurðir Landsréttar um eftirfarandi sæta kærú til Hæstaréttar:

- frávísun frá héraðsdómi eða Landsrétti eða niðurfellingu máls að hluta eða að öllu leyti fyrir héraðsdómi eða Landsrétti,
- hvort dómari Landsréttar víki sæti í máli,
- réttarfarssekt fyrir Landsrétti,
- skyldu vitnis skv. 119. gr. til að svara spurningu.

Hæstiréttur getur þó á hvaða stigi máls sem er synjað um að taka kæruefni til meðferðar ef rétturinn telur kærú tilefnislausu eða augljóslega setta fram í þeim tilgangi að teíja framgang máls.

b. (212. gr.)

Dómsformaður leiðbeinir þeim sem ekki nýtur aðstoðar lögmáms um rétt til að kærú úrskurð og um kærufrest.

Nú vill maður kærú úrskurð og skal hann þá lýsa því yfir innan þriggja sólarhringa frá því að hann fékk vitneskju um úrskurðinn. Sé kærú lýst yfir á dómþingi má kærandi láta við það

sitja að bókað verði um hana í þingbók, þar á meðal í hvaða skyni kært er. Að öðrum kosti skal hann afhenda Landsrétti skriflega kærur þar sem greint skal frá því hvaða úrskurður sé kærður, kröfu um breytingu á honum og ástæður sem kærur er reist á. Skriflegri kærur skulu fylgja ný gögn sem kærandi hyggst bera fyrir sig, enda sé í kærur getið hvað sanna eigi með þeim.

Sé ekki kært innan þess frests sem settur er í 2. mgr. getur sá sem kærur vill samt sem áður leitað eftir leyfi Hæstaréttar til þess, en afhenda skal hann Landsrétti skriflega kærur áður en það verður gert. Um þá leyfisbeiðni og meðferð hennar fer samkvæmt því sem segir í 200. gr.

Kærur frestar frekari framkvæmdum á grundvelli dómsathafnar þar til leyst er úr máli fyrir Hæstarétti.

c. (213. gr.)

Telji Landsréttur annmarka vera á kærur getur hann gefið kæranda skamman frest til lagfæringa. Að öðrum kosti sendir dómsformaður kærur til Hæstaréttar svo fljótt sem verða má ásamt endurritum úr þingbók og öðrum gögnum málsins sem varða kæruefnið nema Landsréttur telji rétt að fella sjálfur úrskurð sinn úr gildi. Gögnin sendir Landsréttur í fjórriti ásamt athugasemdum sínum ef hann vill.

Nú hefur kærur ekki verið lýst yfir í þinghaldi að viðstöddum gagnaðila kæranda og skal Landsréttur þá tilkynna gagnaðilanum tafarlaust um hana, enda hafi ekki verið farið með málið án þess að honum væri kunnert það. Hafi Landsréttur ekki þegar sent Hæstarétti kærur málið getur hann um leið gefið gagnaðilanum kost á að afhenda Landsrétti skriflega greinargerð sem geymi kröfur hans og röksemdir varðandi kæruefni. Heimilt er að láta skrifleg gögn fylgja þeirri greinargerð, enda sé þess getið þar hvað sanna eigi með þeim. Hafi greinargerð ekki verið afhent Landsrétti áður en hann sendir Hæstarétti málgögnin skal henni beint til réttarins.

Aðilar kærur máls geta hvor eða hver fyrir sitt leyti sent Hæstarétti greinargerð með því efni sem greinir í 2. mgr. ásamt nýjum gögnum innan sólarhrings eftir að málið hefur borist réttinum. Aðili skal samhliða því senda gagnaðila sínum afrit af greinargerðinni, enda hafi ekki verið farið með málið fyrir héraðsdómi án þess að honum væri kunnert það.

d. (214. gr.)

Að liðnum fresti skv. 3. mgr. 213. gr. eða þegar greinargerðir hafa borist Hæstarétti getur rétturinn lagt dóm á kærur máli. Tekið skal tillit til greinargerða eða gagna sem berast eftir að fresturinn er liðinn svo framarlega sem málinu er þá ekki lokið.

Hæstiréttur leggur dóm á kærur máli á grundvelli skriflegra gagna en getur þó ákveðið að það verði munnlega flutt. Dómur skal kveðinn upp svo fljótt sem kostur er.

Að gengnum dómi sendir Hæstiréttur Landsrétti endurrit dóms. Landsréttur tilkynnir aðilum kærur máls sem hafa látið það til sín taka fyrir réttinum og eftir atvikum héraðsdómara um úrslit þess og sendir þeim endurrit dóms.

Að öðru leyti en að framan greinir verður reglum um áfrýjunarmál beitt um kærur máli eftir því sem við getur átt.

e. (215. gr.)

Með þeim takmörkunum sem leiðir af öðrum ákvæðum laga þessara er unnt að óska eftir leyfi Hæstaréttar til að áfrýja landsréttardómi til Hæstaréttar til þess að fá:

- a. endurskoðun á ákvörðun viðurlaga,

- b. endurskoðun á niðurstöðum sem byggðar eru á skýringu eða beitingu réttarreglna,
- c. endurskoðun á niðurstöðum sem byggðar eru á mati á sönnunargildi annarra gagna en munnlegs framburðar fyrir héraðsdómi eða Landsrétti,
- d. ómerkingu á héraðsdómi og landsréttardómi og heimvísun máls,
- e. frávísun máls frá héraðsdómi og Landsrétti.

Við áfrýjun dóms er jafnframt heimilt að leita endurskoðunar á úrskurðum sem kveðnir hafa verið upp og ákvörðunum sem teknar hafa verið undir rekstri máls í héraði.

Nú er óskað eftir leyfi til að áfrýja landsréttardómi í einhverjum þeim tilgangi sem um ræðir í 1. mgr. og er þá um leið heimilt að leita endurskoðunar á niðurstöðum hans um kröfu skv. XXVI. kafla, enda hafi verið leyst úr henni að efni til og ákærði eða kröfuhafi hafi krafist endurskoðunar fyrir sitt leyti. Verði landsréttardómi ekki áfrýjað samkvæmt framansögðu er ákærða og kröfuhafa hvorum um sig heimilt að óska sérstaklega eftir leyfi Hæstaréttar til áfrýjunar á úrlausn dómsins um kröfuna að efni til en um það málskot fer eftir reglum um áfrýjun dóms í einkamáli.

Hæstiréttur ákveður hvort orðið verði við ósk um áfrýjunarleyfi. Slíkt leyfi skal aðeins veita ef áfrýjun lýtur að atriði sem hefur verulega almenna þýðingu eða af öðrum ástæðum er mjög mikilvægt að fá úrlausn Hæstaréttar um. Þá getur Hæstiréttur veitt slíkt leyfi ef ástæða er til að ætla að málsmeðferð fyrir héraðsdómi eða Landsrétti hafi verið stórlega ábótavant eða dómur Landsréttar bersýnilega rangur að formi eða efni. Hafi ákærði verið sýknaður af ákæruefni í héraðsdómi en sakfelldur fyrir Landsrétti skal þó verða við ósk ákærða, eða ákærvaldsins honum til hagsbóta, um leyfi til áfrýjunar nema Hæstiréttur telji ljóst að áfrýjun muni ekki verða til þess að breyta dómi Landsréttar.

Ekki er heimilt að veita leyfi til að áfrýja dómi Landsréttar til Hæstaréttar til endurskoðunar á mati Landsréttar á sönnunargildi munnlegs framburðar.

f. (216. gr.)

Ríkissaksóknari getur óskað eftir leyfi til áfrýjunar á landsréttardómi ef hann telur ákærða hafa ranglega verið sýknaðan eða refsing eða önnur viðurlög ákveðin að mun of væg, sbr. þó 1. mgr. 198. gr. Hann getur einnig óskað eftir leyfi til að áfrýja dómi Landsréttar ákærða til hagsbóta.

Ákærði sem sakfelldur hefur verið fyrir Landsrétti getur óskað eftir leyfi til að áfrýja landsréttardómi, sbr. þó 1. mgr. 198. gr. Nú er ákærði látinn og getur þá maki hans, börn, aðrir niðjar, foreldrar eða systkini óskað eftir leyfi til að áfrýja dómi fyrir hans hönd.

g. (217. gr.)

Ef ákærði er staddur við uppkvaðningu landsréttardóms skal dómari kynna honum rétt hans til að óska eftir leyfi til áfrýjunar til Hæstaréttar og frest til að lýsa henni yfir. Þegar annars er þörf á að birta dóm skv. 3. mgr. 185. gr. skal sá sem birtir kynna ákærða þetta. Skal getið að þessa hafi verið gætt með bókun í þingbók eða í birtingarvottorði.

Nú vill ákærði leita leyfis Hæstaréttar til að áfrýja dómi Landsréttar og skal hann þá senda ríkissaksóknara skriflega umsókn um leyfið þar sem rökstutt skal ítarlega hvernig ákærði telur að skilyrðum fyrir áfrýjunarleyfi sé fullnægt. Umsókn hans um áfrýjunarleyfi verður að berast ríkissaksóknara innan fjögurra vikna frá birtingu dómsins, hafi birtingar verið þörf skv. 3. mgr. 185. gr., en ella innan fjögurra vikna frá uppkvaðningu. Umsókn um áfrýjun skal fylgja skrifleg tilkynning um áfrýjun þar sem tekið er nákvæmlega fram í hverju skyni áfrýjað sé og hverjar dómkröfur ákærða séu, þar á meðal varðandi kröfur skv. XXVI. kafla ef því er að skipta, svo og hvern hann vill fá skipaðan sem verjanda fyrir Hæstarétti eða hvort hann

óskar eftir að flytja mál sitt sjálfur. Ríkissaksóknara er skylt að veita ákærða leiðbeiningar um gerð tilkynningar ef eftir því er leitað en jafnframt ber honum að benda á hvernig bæta megi úr annmörkum á efni hennar ef um þá er að ræða. Þegar tilkynning hefur borist frá ákærða innan framangreinds frests telst áfrýjunarfrestur rofinn.

Leiti ríkissaksóknari áfrýjunarleyfis skal hann beina til Hæstaréttar skriflegri umsókn um það. Skal hún vera sama efnis og um ræðir í 2. mgr. Umsóknin verður að berast réttinum innan fjögurra vikna frá uppkvaðningu landsréttardóms.

Hæstiréttur gefur öðrum málsaðilum kost á að tjá sig um umsókn um áfrýjunarleyfi. Þegar meðferð umsóknar er lokið tilkynnir rétturinn aðilunum skriflega um niðurstöðuna. Sé leyfið veitt verður ekki krafist rökstuðnings fyrir þeirri ákvörðun en sé umsókn hafnað skal greint frá ástæðum þess í tilkynningu til aðilanna.

Hvort sem ákærði eða ríkissaksóknari hefur óskað eftir áfrýjun landsréttardóms getur gagnaðili, þar á meðal kröfuhafi, ef krafa skv. XXVI. kafla hefur verið dæmd að efni til, ávallt gert kröfu fyrir Hæstarétti um breytingar á niðurstöðum dómsins án þess að áfrýja fyrir sitt leyti, enda komi sú krafa fram í greinargerð hans til Hæstaréttar.

Hafi hvorki ákærði né ríkissaksóknari áfrýjað innan þeirra fresta sem mælt er fyrir um í 2. og 3. mgr. skal litið svo á að landsréttardómi sé unað af beggja hálfu. Þrátt fyrir það getur Hæstiréttur orðið við umsókn um leyfi til að áfrýja landsréttardómi sem berst næstu þrjá mánuði eftir lok áfrýjunarfrests, enda sé fullnægt skilyrðum 2. mgr. 198. gr. og dráttur á áfrýjun nægilega réttlættur. Beiðni um slíkt áfrýjunarleyfi frestar ekki fullnustu landsréttardóms um refsingu og önnur viðurlög.

h. (218. gr.)

Ríkissaksóknari er sóknaraðili máls fyrir Hæstarétti, hvort sem hann hefur sjálfur áfrýjað héraðsdómi eða ákærði.

Þegar áfrýjun er ráðin gefur ríkissaksóknari út áfrýjunarstefnu þar sem skal greina:

- heiti og númer sem málið bar á fyrra dómstigi og hvenær dómur var kveðinn upp,
- nafn ákærða, kennitölu eða fæðingardag og heimili, svo og hver komi fram fyrir hans hönd við áfrýjun skv. 2. mgr. 197. gr. ef því er að skipta,
- hver áfrýjar dómi og nákvæmlega í hverju skyni það sé gert,
- ef því er að skipta hvert sé nafn, kennitala og heimili þess sem haft hefur uppi kröfu skv. XXVI. kafla sem dæmd hefur verið að efni til á fyrra dómstigi,
- að málið verði tekið til meðferðar í Hæstarétti í samræmi við tilkynningar sem aðilunum verði á síðari stigum sendar þaðan.

Hafi ríkissaksóknari áfrýjað dómi skal hann svo fljótt sem verða má fá áfrýjunarstefnu birta fyrir ákærða. Skal ákærða um leið gefinn kostur á að bera fram ósk um verjanda eða greina ella frá ósk sinni um að fá að flytja mál sitt sjálfur.

Hafi krafa skv. XXVI. kafla verið dæmd að efni til á fyrra dómstigi skal ríkissaksóknari láta birta áfrýjunarstefnu fyrir þeim sem með kröfuna fer. Sé um brotaþola að ræða skal honum um leið gefinn kostur á að bera fram ósk um réttargæslumann þá þegar eða með tilkynningu til Hæstaréttar.

Að því búnu sem að framan greinir sendir ríkissaksóknari Hæstarétti áfrýjunarstefnuna með sönnun fyrir birtingu hennar ásamt endurríti af dómi á fyrra dómstigi og tilkynningu ákærða um áfrýjun ef því er að skipta. Hæstiréttur skipar ákærða verjanda nema hann hafi óskað eftir að flytja mál sitt sjálfur, enda sé hann hæfur til þess að mati réttarins. Ef því er að skipta skipar Hæstiréttur enn fremur brotaþola réttargæslumann ef skilyrði eru til þess. Að því búnu tilkynnir Hæstiréttur eftir því sem við á ríkissaksóknara, ákærða, verjanda, brota-

þola eða réttargæslumanni að málið hafi borist réttinum og hvaða auðkenni það hefur hlotið, svo og að tilkynnt verði frekar á síðara stigi um fresti hvers um sig til að leggja fram greinargerð í málinu af sinni hálfu.

i. (219. gr.)

Þegar áfrýjun er ráðin skal viðkomandi dómstóll verða við beiðni ríkissaksóknara um að afhenda honum dómsgerðir.

Þegar ríkissaksóknara hafa borist dómsgerðir skv. 1. mgr. og verjandi hefur verið skipaður skal ríkissaksóknari í samráði við verjanda annast frágang málgagna en til þeirra teljast afrit þeirra málsskjala og endurrita sem aðilarnir telja þörf á við úrlausn málsins eins og áfrýjun er háttáð. Hæstarétti skulu síðan afhent málgögn í þeim fjölda eintaka sem hann telur þörf á, svo og dómsgerðir.

Hæstiréttur setur nánari reglur um frágang málgagna og dómsgerða.

j. (220. gr.)

Þegar málgögn hafa verið afhent skal Hæstiréttur veita þeim aðila sem áfrýjað hefur tiltekinn frest til að skila greinargerð og gögnum sem hann kann enn að telja vanta og hann hyggst byggja mál sitt á fyrir Hæstarétti. Þegar greinargerð og gögn hafa borist skal gagnaðila veittur frestur til að skila greinargerð og gögnum af sinni hálfu. Ef því er að skipta skal að lokum veita kröfuhafa skv. XXVI. kafla frest til að skila greinargerð og gögnum. Þegar greinargerð er skilað til Hæstaréttar skal sá sem það gerir senda öðrum þeim sem að framan er getið afrit af henni, svo og af gögnum sem fylgja henni.

Í greinargerð málsaðila skal koma fram:

- a. hvers krafist sé fyrir Hæstarétti,
- b. hvort hann felli sig við lýsingu málsatvika í hinum áfrýjaða dómi og röksemdir fyrir niðurstöðu en ef svo er ekki skal getið á stuttan og gagnorðan hátt í hverjum atriðum hann sé ósammála og hvernig hann rökstyðji í meginatriðum kröfur um breytingar á niðurstöðum hins áfrýjaða dóms,
- c. athugasemdir við málatilbúnað gagnaðila ef þeirra er þörf,
- d. hvort hann hyggist enn leggja ný gögn fram fyrir Hæstarétti á síðara stigi og hver þau séu þá í meginatriðum.

Málsaðilum er heimilt að leggja frekari gögn fyrir Hæstarétt en þau skulu þá afhent réttinum og kynnt gagnaðila ekki síðar en einni viku fyrir flutning máls. Frá þessu getur Hæstiréttur vikið ef sérstaklega stendur á, enda séu aðilar á það sáttir að ný gögn komi fram með skemmri fyrirvara. Ríkissaksóknara er þó jafnan heimilt að leggja fram nýtt sakavottorð ákærða við upphaf málflytninga.

k. (221. gr.)

Hæstiréttur getur kveðið upp dóm um frávísun máls frá réttinum vegna galla á málatilbúnaði þar fyrir dómi án þess að málflytningur fari áður fram. Á sama hátt getur Hæstiréttur ómerkt hinn áfrýjaða dóm ef verulegir gallar hafa verið á meðferð málsins á fyrri stigum þess og vísað því frá dómi ef undirbúningi undir málshöfðun hefur verið áfátt í meginatriðum.

Nú er málatilbúnaði áfátt, án þess að nauðsynlegt þyki þó að vísa máli frá eða ómerkja hinn áfrýjaða dóm og getur þá Hæstiréttur beint því til aðila að afla gagna um tiltekin atriði eða grípa til annarra aðgerða til að ráða bót á því sem áfátt er.

Áður en málflutningur fer fram getur Hæstiréttur tekið mál fyrir á dómþingi eftir þörfum til að ráða til lykta atriðum varðandi rekstur þess. Skulu aðilar kvaddir fyrir dóm með hæfilegum fyrirvara í þessu skyni.

l. (222. gr.)

Mál skal að jafnaði flutt munnlega fyrir Hæstarétti. Rétturinn getur þó ákveðið að mál verði skriflega flutt ef sérstakar ástæður mæla með því. Hann getur einnig ákveðið að mál verði dómtekið án sérstaks málflutnings ef samhljóða óskir koma fram um það frá aðilum eða dómi er aðeins áfrýjað um ákvörðun viðurlaga.

Nú er ákveðinn munnlegur flutningur í máli og skulu þá aðilar tilkynna Hæstarétti að fram komnum greinargerðum þeirra beggja eða allra hve langan tíma þeir áætli hvor eða hver fyrir sitt leyti að þurfi til að flytja málflutningsræðu. Hæstiréttur ákveður hvenær munnlegur málflutningur fer fram og tilkynnir það aðilum með hæfilegum fyrirvara. Um leið skal aðilum tilkynnt hve langan tíma þeir fái til að flytja málflutningsræður ef ekki er fallist á óskir þeirra í þeim efnunum. Hæstiréttur getur við sama tækifæri beint til aðila að þeir afhendi hvor eða hver um sig með tilteknum fyrirvara stutt yfirlit um atvik máls í tímaröð, helstu röksemdir sínar og tilvísanir í fræðirit og dóma sem þeir hyggjast styðjast við í málflutningi.

m. (223. gr.)

Áður en munnlegur flutningur hefst á dómþingi skal gerð grein fyrir dómsorði hins áfrýjaða dóm og áfrýjunarstefnu að því leyti sem forseti telur þess þörf til skýringar á málflutningi. Verður svo flutt frumræða af hálfu ákærvalds, síðan ef því er að skipta af hálfu þess sem gerir kröfu skv. XXVI. kafla og loks af hálfu ákærða nema forseti hafi ákveðið aðra röð og aðilum verið tilkynnt það með hæfilegum fyrirvara fyrir málflutning. Eftir frumræður eiga aðilar kost á að færa fram stutt andsvör í sömu röð. Flytji verjandi málið af hálfu ákærða getur forseti heimilað ákærða sjálfum að koma að stuttum athugasemdum að loknum andsvörum verjanda.

Í málflutningi skal gera grein fyrir þeim atriðum í niðurstöðum hins áfrýjaða dóm sem leitast er breytinga á, kröfum í þeim efnunum og röksemdum fyrir þeim. Skal forðast málalengingar og málflutningi beint að þeim atriðum einum sem ágreiningur er um ásamt nauðsynlegri frásögn af öðrum sem þarf samhengis vegna.

Forseti stýrir þinghaldi. Hann getur krafist að málflytjendur haldi sig við efnið og láti vera að fjalla um þá þætti máls sem ekki eru til endurskoðunar eða ástæðulaust er af öðrum sökum að gera frekari grein fyrir. Forseti getur stöðvað málflutning ef ræður verða langar úr hófi fram eða sett málflytjanda tímatakörk og við þau bundið enda á málflutning.

Að loknum málflutningi tekur Hæstiréttur málið til dóms.

n. (224. gr.)

Að því leyti sem taka þarf afstöðu til atriða varðandi rekstur máls fyrir Hæstarétti ræður hann þeim til lykta með ákvörðun, hvort sem ágreiningur er um þau milli aðila eða ekki, enda leiði ákvörðunin ekki til loka máls fyrir dómnum. Ákvörðun skal ekki rökstudd sérstaklega en um efni hennar skal getið í þingbók eftir þörfum.

Úr öðrum atriðum máls leysir Hæstiréttur með dómi. Ef máli er vísað frá Hæstarétti má láta við það sitja að geta um ástæður þess í dómi, svo og um sakarkostnað. Sama gildir ef hinn áfrýjaði dómur er ómerktur og máli vísað heim í hérað eða til Landsréttar eða því er vísað frá héraðsdómi eða Landsrétti.

Sé kveðið á um önnur málalok í dómi en getur í 2. mgr. skal greina þar frá kröfum aðila eftir því sem þörf er á svo að niðurstaða verði skýr. Að því leyti sem greinargerð um málsatvik er ábótavant í hinum áfrýjaða dómi skal bætt úr því í dómi Hæstaréttar. Ef og að því leyti sem niðurstöðu hins áfrýjaða dóms er breytt skal það rökstutt í dómi Hæstaréttar. Fallist Hæstiréttur á niðurstöðu hins áfrýjaða dóms en ekki á röksemdir fyrir henni greinir hann frá rökum sínum eftir því sem þörf þykir.

Um dóma Hæstaréttar gilda að öðru leyti ákvæði 183. gr. eftir því sem getur átt við.

o. (225. gr.)

Refsing og önnur viðurlög á hendur ákærða verða ekki þyngd með dómi Hæstaréttar nema þess hafi verið krafist af hálfu ákæruvalds. Ákvæðum hins áfrýjaða dóms um kröfu skv. XXVI. kafla verður heldur ekki breytt nema þess hafi verið krafist af þeim sem breyting er til hagsbóta, hvort sem það er ákærði eða kröfuhafi. Að öðru leyti getur Hæstiréttur ávallt breytt dómi til hagsbóta ákærða þótt hann hafi ekki gert kröfu um það.

Hæstiréttur getur ekki endurmetið niðurstöðu hins áfrýjaða dóms um sönnunargildi munnlegs framburðar.

p. (226. gr.)

Dóm skal kveða upp svo fljótt sem unnt er eftir að mál er dómtekið og aldrei síðar en þegar fjórar vikur eru liðnar frá því. Verði því ekki komið við og hafi mál verið munnlega flutt skal endurtaka málflutning að því leyti sem Hæstarétti þykir nauðsynlegt.

Strax eftir dómstöku máls skulu dómáráð ræða með sér fyrir luktum dyrum röksemdir og niðurstöðu dóms. Fyrir málflutning felur forseti einum dómara að vera frummælandi á þeim fundi en forseti stýrir þar ráðagerðum, ber fram spurningar, stuðlar að því að álit hvers dómara komi þar sem skýrast fram og telur atkvæði þeirra. Afl atkvæða ræður úrslitum. Að lokinni umræðu felur forseti frummælandanum að semja atkvæði að dómi. Greinist dómáráð í meiri og minni hluta semur frummælandinn atkvæði fyrir þann hluta sem hann heyrir til, en hinir dómáráðarnir ákveða hver þeirra semji atkvæði þeirra. Dómari, sem greiðir atkvæði með ómerkingu héraðsdóms eða frávisun máls og verður í minni hluta, verður einnig að greiða atkvæði um efni máls. Dómáráð ganga í sameiningu frá dómi, með eða án sératkvæða.

Við uppkvaðningu dóms skal lesa upp dómsorð í heyranda hljóði á dómþingi eftir því sem þörf þykir. Ef sératkvæði er í dómi skal þess einnig getið.

q. (227. gr.)

Eftir því sem átt getur við fer að öðru leyti um meðferð og úrlausn sakamála fyrir Hæstarétti eftir ákvæðum þessara laga um meðferð máls í héraði.

69. gr.

Í stað „3. mgr. 212. gr.“ í 1. mgr. 213. gr. laganna kemur: 3. mgr. 229. gr.

70. gr.

Á eftir „XXXI.“ í 2. mgr. 214. gr. laganna kemur: og XXXIII.

71. gr.

215. gr. laganna orðast svo:

Endurupptökunefnd samkvæmt lögum um dómstóla getur leyft samkvæmt beiðni að mál sem dæmt hefur verið í Landsrétti eða Hæstarétti verði tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu að nýju ef fullnægt er þeim skilyrðum sem greinir í 228. gr.

Mál verður ekki endurupptekið í Landsrétti nema frestur til að leita áfrýjunarleyfis til Hæstaréttar sé liðinn eða Hæstiréttur hafi synjað um áfrýjunarleyfi. Um beiðni um endurupptöku máls sem dæmt hefur verið í Landsrétti eða Hæstarétti og meðferð hennar gilda ákvæði 229. gr. og 230. gr. eftir því sem við á.

Endurupptökunefnd tekur ákvörðun um hvort mál verði endurupptekið og gilda ákvæði 1. mgr. 231. gr. um þá ákvörðun.

Nú hefur endurupptaka máls verið heimiluð, annaðhvort að öllu leyti eða að hluta, og skal þá upp frá því fara með það að því marki, sem heimildin nær, eftir almennum reglum XXXI. kafla eins og áfrýjunarstefna hefði verið gefin út á þeim tíma þegar endurupptaka var ráðin.

Að því leyti sem endurupptaka máls hefur verið heimiluð skal nýr dómur ganga í því fyrir Landsrétti án tillits til þess hvort niðurstöðu sé breytt frá fyrra dómi.

Ákvæði 3. og 4. mgr. 231. gr. gilda um mál sem endurupptekið er fyrir Landsrétti eða Hæstarétti.

72. gr.

Fyrirsögn XXXIII. kafla laganna, er verður XXXV. kafli, verður: **Endurupptaka máls sem hefur verið dæmt í Landsrétti eða Hæstarétti.**

73. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 220. gr. laganna:

- a. Í stað orðsins „Hæstaréttar“ í 1. og 2. mgr. og orðsins „Hæstarétti“ í 3. og 4. mgr. kemur, í viðeigandi beygingarfalli: Landsréttur.
- b. Í stað „218. gr.“ í 1. mgr. kemur: 235. gr.
- c. Í stað „216.–219. gr.“ í 4. mgr. kemur: 233.–236. gr.

74. gr.

221. gr. laganna orðast svo:

Nú áfrýjar ákærði dómi á fyrra dómstigi og hann er sýknaður með öllu eða að hluta með dómi Hæstaréttar eða viðurlög eru þar milduð og skal þá kostnaður af áfrýjun felldur á ríkissjóð eða honum skipt samkvæmt því sem segir í 1. mgr. 235. gr.

Nú áfrýjar ríkissaksóknari dómi á fyrra dómstigi og viðurlög eru ekki þyngd svo að neinu nemi með dómi Hæstaréttar og skal þá kostnaður af áfrýjun felldur á ríkissjóð.

Eftir því sem við á fer að öðru leyti um sakarkostnað fyrir Hæstarétti samkvæmt því sem mælt er fyrir í 233.–236. gr.

75. gr.

Í stað orðsins „Hæstarétti“ þrívegis í 5. mgr. 223. gr. laganna kemur: æðri dómi.

76. gr.

Í stað „228. gr.“ í 229. gr., 1. og 3. mgr. 230. gr. og 231. gr. laganna kemur: 245. gr.

77. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á ákvæðum til bráðabirgða í lögnum:

- a. Í stað „XXXII. og XXXIII. kafla“ í 4. mgr. ákvæðis til bráðabirgða V kemur: XXXIV. og XXXV. kafla.
- b. Í stað „XXXVII. kafla“ í 2. mgr. ákvæðis til bráðabirgða VI kemur: XXXIX. kafla.

III. KAFLI
Gildistaka, lagaskil o.fl.

78. gr.

Lög þessi taka gildi 1. janúar 2018. Þau taka þó ekki til ólokinna mála sem þegar hafa verið flutt munnlega fyrir Hæstarétti við gildistöku þeirra. Þau mál sem áfrýjað hefur verið eða kærð til Hæstaréttar fyrir gildistöku laga þessara skulu rekin upp frá því fyrir Landsrétti. Ekki haggast af þeim sökum gildi þeirrar meðferðar sem mál hefur þegar sætt.

Nú hefur máli verið áfrýjað og það verið flutt til Landsréttar skv. 1. mgr. og má þá sækja um leyfi til áfrýjunar þess til Hæstaréttar skv. 1. mgr. 176. gr. laga um meðferð einkamála eða 1. mgr. 215. gr. laga um meðferð sakamála innan fjögurra vikna frá gildistöku laga þessara.

Samþykkt á Alþingi 26. maí 2016.